

BOSNA I HERCEGOVINA

AGENCIJA ZA STATISTIKU BIH

STATISTIČKI PROGRAM BOSNE I HERCEGOVINE
2013. – 2016.

SARAJEVO, 2012.

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ DIREKTORA	3
1. RADNI OKVIR I STRUKTURA STATISTIČKOG SISTEMA U BOSNI I HERCEGOVINI	4
1.1 Pravni i drugi osnovi rada Agencije za statistiku BiH	4
1.2 Struktura Statističkog sistema u Bosni i Hercegovini	5
1.3 Međunarodna saradnja	6
1.4 Finansiranje djelatnosti statistike Bosne i Hercegovine	10
2. MISIJA, VIZIJA, VRIJEDNOSTI I GLAVNI FAKTORI AKTIVNOSTI STATISTIKE BIH	10
2.1 Misija	10
2.2 Vizija	11
2.3 Vrijednosti	11
2.4 Glavni faktori koji podržavaju aktivnosti statistike BiH	11
3. STATISTIČKI PROGRAM BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD 2013-2016.....	12
3.1 Uvod	12
3.2 Osnovni ciljevi statistike BiH za period 2013-2016.....	12
3.3 Ključna područja rada i razvoja za postizanje osnovnih ciljeva	13
4. PRIORITETNE AKTIVNOSTI PO STATISTIČKIM DOMENIMA	20
4.1 Demografske i socijalne statistike	20
4.2 Makroekonomske statistike	26
4.3 Poslovne statistike	31
4.4 Statistika poljoprivrede, šumarstva i ribarstva	41
4.5 Multidomenske statistike	44
5. PROCJENA RIZIKA REALIZACIJE STATISTIČKOG PROGRAMA BIH	46

PRILOZI:

Prilog 1: Osnovni principi zvanične statistike

Prilog 2: Kodeks evropske statistike

UVODNA RIJEČ DIREKTORA

Priprema višegodišnjeg statističkog programa i godišnjih planova rada temeljni je zadatak Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine i način putem kojeg se: vrši koordinacija statističkih institucija i ostalih proizvođača statistike na razini BiH; izgradnja i osiguranje potrebnih resursa statističke infrastrukture i harmonizacija statističkih standarda i metodologija s međunarodnim preporukama (Ekonomska komisija za Europu UN i Eurostat).

Nacrt Statističkog programa Bosne i Hercegovine priprema Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine nakon konsultacija sa entitetskim zavodima za statistiku, te isti dostavlja Vijeću za statistiku Bosne i Hercegovine na mišljenje. Program usvaja Vijeće ministara Bosne i Hercegovine. Program se detaljnije razrađuje u planovima rada, koji predstavljaju godišnji plan realizovanja aktivnosti planiranih u višegodišnjem Statističkom programu BiH.

Krajem 2012. godine prestaje da važi višegodišnji Statistički program Bosne i Hercegovine za period 2009 – 2012, stoga je Agencija za statistiku BiH zajedno sa nadležnim entitetskim statističkim institucijama pripremila novi višegodišnji Statistički program za period 2013 – 2016. Pri pripremi ovog dokumenta maksimalno su ispoštovane potrebe domaćih korisnika, preporuke međunarodnih eksperata navedene u dokumentu „Prilagođena opća procjena nacionalnog statističkog sistema Bosne i Hercegovine“ (Izveštaj misije, septembar 2011.); preporuka Eurostata iz Višegodišnjeg programa evropskog statističkog ureda 2013-2016, kao i dokumenti s različitim inicijativama, kao što je na primjer, izvještaj Evropske Komisije s nazivom „Evropa 2020 - Strategija za razuman, održiv i inkluzivan rast“.

Statistički program Bosne i Hercegovine za period 2013-2016. je treći statistički program Bosne i Hercegovine. U vremenu provedbe prethodnog Statističkog programa BiH za period 2009-2012. usvojen je znatan broj novih međunarodnih statističkih metodologija, standarda, najboljih praksi, EU regulativa i preporuka, uključujući i revidirani Kodeks prakse evropske statistike. Na osnovu navedenih međunarodnih zahtjeva, preporuka kao i obaveza koje proističu iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s EU i drugih dokumenata, Statistički program Bosne i Hercegovine za period 2013-2016. obuhvata nove infrastrukturne i druge prioritete.

Statističke aktivnosti koje će obilježiti ovo srednjoročje će svakako biti priprema i provedba Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH 2013. godine, kao i priprema i provedba Popisa poljoprivrede u BiH. Očekivanja širokog kruga korisnika od ovih statističkih aktivnosti su velika, te će iz tih razloga nadležne statističke institucije u našoj zemlji učiniti maksimalne napore da uspješno provedu ova istraživanja.

Na ovom mjestu važno je spomenuti, da je u toku izrada dokumenta „Strategija razvoja statistike Bosne i Hercegovine 2020“, koji priprema Agencija za statistiku u saradnji sa entitetskim zavodima za statistiku uz potporu eksperata iz Danske statistike, u okviru IPA 2008 TWINNING PROJEKTA podrške državnoj i entitetskim statističkim institucijama Bosne i Hercegovine.

Agencija za statistiku zahvaljuje na saradnji u pripremi Statističkog programa BiH za period 2013-2016, entitetskim zavodima za statistiku i Centralnoj banci BiH kao jedinom ovlaštenom proizvođaču statistike na nivou Bosne i Hercegovine. Također se zahvaljujemo članovima Vijeća za statistiku Bosne i Hercegovine koji su dali punu podršku pri pripremi programa kao značajnog razvojnog dokumenta statistike u Bosni i Hercegovini.

Zdenko Milinović
direktor Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine

1. RADNI OKVIR I STRUKTURA STATISTIČKOG SISTEMA U BOSNI I HERCEGOVINI

1.1 Pravni i drugi osnovi rada

Zakon o statistici Bosne i Hercegovine (Službeni gl. BiH, br. 26/04, 42/04) pruža pravni okvir za organizaciju statističkih podataka, za sve aktivnosti vezane za pripremu, prikupljanje, pohranjivanje, obradu, kompilaciju, analizu i distribuciju statističkih podataka za Bosnu i Hercegovinu.

U skladu sa odredbama Zakona o statistici Bosne i Hercegovine, statistički podaci Bosne i Hercegovine su podaci, dobijeni iz date oblasti statistike i obrađeni, odnosno distribuirani u okviru realizacije Programa, ili drugi statistički podaci potrebni za Bosnu i Hercegovinu, odnosno bilo koji statistički podaci koje prikupe državna tijela, a odobri Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine (Agencija).

Također, u cilju regulisanja međusobnih odnosa i unaprijeđenja rada jedinstvene profesionalne statističke strukture u Bosni i Hercegovini - između Agencije i entitetskih statističkih institucija (Republičkog zavoda za statistiku Republike Srpske i Federalnog zavoda za statistiku) – zaključen je „Sporazum o primjeni jedinstvenih metodologija i jedinstvenih standarda pri izradi statističkih podataka Bosne i Hercegovine“. U ovom dokumentu navedeno je da se višegodišnjim Programom, odnosno godišnjim Planovima rada Agencije utvrđuju prioritetne statističke aktivnosti od interesa za Bosnu i Hercegovinu, plan njihove realizacije, kao i način finansiranja. Isto tako, u ovom dokumentu navedeno je da realizovanje prioritetnih aktivnosti, kao i drugih aktivnosti koje se odnose na proizvodnju statistike od interesa za Bosnu i Hercegovinu imaju prioritet u odnosu na izradu statističkih podataka od interesa za entitete.

Na osnovu dokumenata međunarodnih statističkih institucija (UN/ECE, IMF, OECD) i Komisije EU (Eurostat), kao što su: UN Fundamentalni principi zvanične statistike (Prilog 1); Kodeks prakse evropske statistike (Prilog 2) i Kompendiuma statističkih zahtjeva (više stotina regulativa, direktiva i preporuka), proizlazi i najveći dio međunarodnih zahtjeva u formi principa koji obuhvataju institucionalno okruženje, statističke proizvodne procese i statističke rezultate.

U cilju realizovanja ovih zahtjeva neophodna je zajednička saradnja Agencije i entitetskih statističkih institucija i stalna interakcija sa korisnicima u skladu sa općim načelima upravljanja kvalitetom, uključujući predanost rukovodstva, partnerstvo, zadovoljstvo zaposlenih i kontinuirano poboljšanje i unaprijeđenje harmonizovanih evropskih statistika koje su u osnovu demokratskih procesa i napretka društva.

Svi principi zvanične statistike, uključujući principe EU navedeni su u Statističkom programu BiH za period 2013-2016. (SPBIH 2013-2016) iz razloga blagovremene informisanosti o njihovoj važnosti i obaveze njihove postepene implementacije.

1.2 Struktura Statističkog sistema Bosne i Hercegovine

Statistički sistem Bosne i Hercegovine karakterizira, s jedne strane, regionalna decentralizacija koja oslikava administrativno i političko uređenje zemlje te, s druge strane, određena funkcionalna centralizacija.

Nadležne statističke institucije u Bosni i Hercegovini

Tri statističke institucije su u Zakonu o statistici Bosne i Hercegovine, definisane kao „nadležna tijela“:

- Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine na državnom nivou (statistički ured Brčko distrikta BiH je ekspozitura Agencije za statistiku);
- Federalni zavod za statistiku (FZS FBiH),
- Republički zavod za statistiku Republike Srpske (RZS RS).

Odnosi između entitetskih statističkih institucija i Agencije uređeni su Zakonom o statistici BiH, Zakonom o statistici u FBiH, Zakon o statistici RS i Sporazumom o primjeni jedinstvenih statističkih standarda u izradi statističkih podataka BiH (2005). Odnosi između Agencije i Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) su regulisani Memorandumom o razumijevanju između Agencije i CBBiH. U nadležnosti CBBiH su monetarne, platno-bilansne i finansijske statistike. Aktivnosti CBBiH, kao proizvođača navedenih statistika, regulirane su Zakonom o CBBiH.

Zakonom o statistici Bosne i Hercegovine, koji je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine usvojila u aprilu 2004. godine, uspostavlja se zakonski okvir za organizaciju, proizvodnju i diseminaciju statistike BiH. Zakon je u velikoj mjeri u skladu sa Eurostatovim dokumentom “Smjernice i preporuke za izradu osnovne statističke legislative u zemljama u tranziciji koje prelaze na tržišnu ekonomiju” (model za zakon o statistici).

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Zakon o statistici BiH daje Agenciji, statističkoj instituciji na nivou države, centralnu ulogu u izradi i implementaciji nacionalnog programa rada službene statistike.

U skladu s podjelom političke vlasti između države i dva entiteta, Zakon dodjeljuje nadležnosti za obavljanje statističke djelatnosti Agenciji s jedne strane, te entitetskim statističkim institucijama s druge strane. Zakon o statistici se ne odnosi samo na Agenciju, već na izradu i diseminaciju statistike BiH, tj. službene statistike uključene u Statistički program BiH i druge statistike potrebne BiH koje prikupljaju državna tijela i odobrava Agencija, uz izuzetak statističkih aktivnosti CBBiH.

Entiteti imaju svoje zakone o statistici koji ovlašćuju entitetske statističke institucije da prikupljaju, obrađuju i diseminiraju entitetske statistike.

Ovi zakoni određuju da su entitetske statističke institucije dužne da proizvode i Agenciji dostavljaju sve podatke koje Agencija smatra neophodnim za implementaciju Statističkog programa BiH, u skladu s metodologijom, standardima i smjericama koje utvrđuje Agencija.

Nadležnost za prikupljanje podataka za statistiku BiH proističe iz Zakona o statistici BiH i Statističkog programa BiH. Prema članu 8. Zakona o statistici BiH, Agencija je nadležna da proizvodi statistiku BiH u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima, a na osnovu podataka koje dostave entitetske statističke institucije, odnosno podataka koje neposredno prikupi Agencija.

Entitetske statističke institucije nadležne su za prikupljanje podataka i dužne su da Agenciji dostavljaju statističke podatke potrebne za implementiranje Statističkog programa BiH. Osim toga, statistički zakoni entiteta propisuju da entitetski zavodi za statistiku Agenciji dostavljaju podatke, slijedeći metodologije, standarde i smjernice koje utvrđuje Agencija.

Na državnom nivou, Agencija i CBBIH su jedini proizvođači statistike BiH. Entitetske statističke institucije su pored toga što su proizvođači entitetskih statistika ujedno i proizvođači statistike BiH, jer su u obavezi da dostavljaju Agenciji podatke potrebne za implementiranje Statističkog programa BiH. U principu, Zakon o statistici BiH omogućava i da druga državna tijela kompiliraju statistike koji se odnose na BiH, međutim, trenutno osim CBBIH ne postoje drugi ovlašteni proizvođači statistike BiH na državnom nivou.

Vijeće za statistiku Bosne i Hercegovine

Vijeće za statistiku Bosne i Hercegovine (Vijeće) je uspostavljeno Zakonom o statistici BiH kao savjetodavno tijelo. Vijeće daje mišljenje o pripremi i implementiranju Statističkog programa BiH, funkcionisanju i daljem razvoju statistike BiH.

Posebni zadaci Vijeća su: davanje preporuka Agenciji u vezi sa nacrtom programa i plana rada i davanje mišljenja o programu i planu rada (uključujući i troškove) koje Agencija dostavlja nadležnim državnim tijelima u skladu sa ovim zakonom; prati rad Agencije i daje preporuke Vijeću ministara BiH o sredstvima koja su Agenciji neophodna za ispunjavanje zadataka iz plana rada i programa; pomaže saradnju između nadležnih tijela u cilju postizanja najvišeg mogućeg kvaliteta statistike koji zadovoljava potrebe korisnika na svim nivoima i daje savjete u vezi sa poštivanjem standarda Agencije od strane nadležnih tijela i državnih tijela. Sastav Vijeća, tj. grupe statističkih partnera zastupljene u Vijeću, kao i procedure izbora članova Vijeća, određen je Zakonom o statistici BiH.

1.3 Međunarodna saradnja statistike Bosne i Hercegovine

Prema članu 8. Zakona o statistici BiH, stav 2. Agencija: “a) vrši međunarodno predstavljanje i saradnju sa organizacijama i ostalim tijelima i izvršava međunarodne obaveze Bosne i Hercegovine po pitanju statistike; b) uspostavlja i održava kontakte sa donatorima i predlaže raspodjelu donacija za Agenciju i entitetske zavode u skladu sa ustanovljenim stavovima donatora o načinu raspodjele ili, u slučaju da ti stavovi nisu ustanovljeni, u skladu sa Statističkim programom.”

Ovim, Zakon upućuje da Agencija vrši predstavljanje cjelokupnog statističkog sistema BiH, osigurava njegovu promociju i brine o potrebama ostvarujući kontakte i saradnju sa različitim domaćim i stranim partnerima. Jedan od zadataka međunarodne saradnje je insistiranje na poštivanju i daljem promovisanju principa predstavljenim u Kodeksu rada Evropske statistike i Fundamentalnih principa zvanične statistike UN-a.

Agencija ove obaveze izvršava kroz realizaciju različitih aktivnosti:

1. Komunikacija i saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama, dostavljanje statističkih podataka, slanje izvještaja. Posebno važni međunarodni partneri za BiH statistiku su EUROSTAT, relevantne UN organizacije (UNDP, UNECE, UNSD, UNICEF i dr.) zatim WB, IMF, OECD (naročito, statistički odsjeci ovih organizacija);
2. Saradnja sa donatorima, koordinacija donatorske pomoći i realizacija različitih projekata u saradnji sa međunarodnim i domaćim organizacijama i institucijama (najznačajniji donatori za BiH su: EU, Sida, DFID, WB, ISTAT, IMF, UNFPA...);
3. Sudjelovanje predstavnika Agencije i entitetskih zavoda na različitim međunarodnim sastancima, konferencijama, obukama, seminarima, radionicama i slično;
4. Programiranje, planiranje budućih projekata i priprema dokumentacije;
5. Ostvarivanje bilateralne saradnje sa statističkim institucijama drugih zemalja i međunarodnim organizacijama i institucijama sa naglaskom na održavanju i jačanju regionalne saradnje (posebno važno u vrijeme priprema za Popis stanovništva u BiH);
6. Prikupljanje informacija i redovno izvještavanje o ispunavanju obaveza iz Evropskog partnerstva (posebno nakon što je BiH 16.06.2008. godine potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju).

U periodu 2013-2016. očekuje se nastavak rada na započetim projektima (IPA nacionalna i regionalna, Sida nacionalna i regionalna, GIZ projekat za jačanje javnih institucija u BiH u koji je uključena i statistika, realizacija projekata za pomoć u pripremi Popisa stanovništva i diseminacija rezultata Popisa (vidi tabelu).

Pregled planiranih (i projekata u implementaciji) za BiH – period 2013-2016.

Statističke institucije	Donator	Iznos EUR	Opis projekta	Status
BHAS, FZS, RZS	Sida	SEK 15.751.000 Cca EUR 1.893.000	<i>Nacionalni projekat, faza III</i> (predlažu se aktivnosti koje se odnose na statistiku tržišta rada, statistiku okoliša, metodologiju, izgradnju kapaciteta)	Početak implementacije feb. 2012. Trajanje do juna 2015.
BHAS, FZS, RZS	EU	EUR 1.665.600	<i>IPA 2008 – Tehnička pomoć za pripreme popisa stanovništva i domaćinstava u BiH, faza II</i> , 6 komponenti (uključivaće dalje pripreme; medijsku kampanju za upoznavanje javnosti; diseminaciju; kartografija; IT)	april 2012 - juli 2013. (trajanje 15 mjeseci)
BHAS, FZS, RZS	EU	EUR 1.300.000	<i>IPA 2008 Twinning projekat</i> (3 komponente za razvoj biznis statistika, implementacija istraživanja koja se traži SBS regulativom, anex I-IV podaci na godišnjem nivou; građevinarstvo, distributivna trgovina i turizam/STS; poboljšanje biznis registra i obuka za implementaciju proširene HBS ankete; institucionalno jačanje)	oktobar 2011 – oktobar 2013.
BHAS, FZS, RZS	EU/Sida	EUR 700.000	<i>IPA 2008 – Međunarodni monitoring za Popis stanovništva u BiH – za praćenje priprema i provođenje popisa.</i> Napomena: Sida je u okviru IPA 2008 fonda donirala cca 1,5 mil EUR. Dio od 700. 000 EUR određen je za provođenje IMO (International Monitoring Operation za popis)	2012-2013.
BHAS, FZS, RZS	EU	EUR 2.170.000	<i>IPA 2009 Nabavka IT opreme za popis</i>	2012/2013.
BHAS, FZS, RZS	IMF		<i>Ekspertska pomoć za razvoj nacionalnih računa</i> (u okviru regionalne pomoći)	2012-2014.
BHAS, FZS, RZS	GIZ (Njemačko)	I faza EUR	Projekat jačanja javnih institucija u BiH (u saradnji sa	I faza 2011-2013.

	društvo za međunarodnu saradnju)	5.700.000	PARCO/Ured koordinatora za reformu javne uprave pri VM BiH), a odnosi se na nekoliko odabranih institucija u BiH uključujući i statistiku. Plan aktivnosti za statistiku uključuje aktivnosti na razvoju nacionalnih računa, regionalnih računa, statistiku cijena, saradnja sa CBBiH i ostalo (ad hoc aktivnosti)	Očekuje se nastavak za slijedeće tri godine
BHAS, FZS, RZS	EU	IPA 2012 Planirano Twinning 1 mil. EUR Tehnička pomoć/poljoprivreda EUR 1.100.000	<i>Twinning projekat</i> za oblasti: Nacionalni računi, poslovne statistike i ESSPROS Tehnička pomoć: podrška pripremama za Popis poljoprivrede.	2014-2016.
REGIONALNI PROJEKTI				
BHAS, FZS, RZS	Sida	2012-2015.	<i>Regionalni projekat</i> Različite komponente (gender, TUS, metodologija, okoliš, razvoj meta data, različite obuke). Nastavak projekta koji završava krajem 2012.	Očekuje se potvrda
BHAS, FZS, RZS	EU	2012-2014.	<i>IPA 2011 regionalna</i> (višekorisnički program pomoći) Uključuje slijedeće oblasti za BiH: makro ekonomske statistike; statistika cijena; statistika vanjske trgovine; statistika rada; energetska statistika; statistika migracija; diseminacija i podrška korisnicima. Trajanje projekta 24 mjeseca (početak aktivnosti oktobar 2012).	juli 2011- juli 2014.

1.4 Finansiranje djelatnosti statistike Bosne i Hercegovine

Finansijska stabilnost je od ključne važnosti za stručan i nezavisan rad statističkih institucija u BiH. Agencija je kao stručna samostalna upravna organizacija neposredno uključena u postupak pripreme državnog budžeta. Za provođenje zakonom utvrđene djelatnosti Agenciji se sredstva osiguravaju iz državnog budžeta u skladu sa utvrđenim višegodišnjim budžetskim okvirom i godišnjim finansijskim planom. Međutim, ako se u obzir uzmu ambicije u pogledu usklađivanja i pridržavanja zahtjeva EU, raspoloživi finansijski resursi ne mogu osigurati implementaciju svih pravnih akata EU u domenu statistike. Brojne razvojne aktivnosti su dosad ovisile o finansiranju koje su osiguravali donatori te će bez nastavka donatorske finansijske podrške i/ili povećanja budžeta, proces prilagođavanja evropskim zahtjevima ići veoma sporo.

Poznato je da je od više država koje su sada dijelom Evropskog statističkog sistema zahtijevano da značajno povećaju budžete kako bi se istome bile u stanju prilagoditi, čak iako se radi o već visoko razvijenim zemljama. Ako postoji ambicija da se približi standardima EU, neophodno je, kroz period od više godina, pažljivo planirati i kvalitetno utvrditi i definisati prioritete, istovremeno osiguravajući da se ne zanemari ni pitanje izdvajanja iz budžeta.

Postojeća struktura statističkih institucija u BiH je također podložna rizicima, s obzirom da razvoj i implementiranje statističkih istraživanja ovisi o dostupnosti resursa i mogućnostima sudjelovanja sve tri statističke institucije. Tako da bilo kakav disbalans u razvoju budžeta i resursa može negativno uticati na provedbu, odnosno rezultate nekih od značajnih istraživanja na državnom nivou.

Obezbeđivanje budžeta za neka osnovna istraživanja EU te statističke aktivnosti (npr. istraživanje o radnoj snazi, istraživanje o potrošnji domaćinstava, te buduća istraživanja EU SILC, nacionalni računi, strukturne poslovne statistike, kratkoročne statistike) na državnom nivou, može predstavljati put naprijed ka osiguravanju dosljedne implementacije statističkog programa.

2. MISIJA, VIZIJA, VRIJEDNOSTI I GLAVNI FAKTORI AKTIVNOSTI STATISTIKE BIH

2.1 Misija

Misija Statistike Bosne i Hercegovine je pružanje pouzdanih, kvalitetnih, razumljivih, pravovremenih i međunarodno uporedivih statističkih podataka koje zadovoljavaju potrebe donosilaca odluka, istraživača i ostalih domaćih i stranih korisnika i odražavaju stanje i promjene u ekonomskom, demografskom i socijalnom području, području životne sredine i prirodnih resursa.

Prikupljanje, obrada, analiza i diseminacija statističkih podataka vrši se na osnovu statističkih standarda i savremene tehnologije, uz zaštitu statističke povjerljivosti, optimalno korištenje resursa i razumno opterećenje davalaca podataka.

2.2 Vizija

Statistika Bosne i Hercegovine je jačanjem svojih stručnih i infrastrukturnih kapaciteta i usvajanjem i primjenom najbolje statističke prakse postigla potpunu usklađenost sa međunarodnim statističkim standardima i načelima Kodeksa prakse evropske statistike, poštujući fundamentalne vrijednosti, kao što su stručnost, nezavisnost, nepristrasnost i otvorenost. Korisnicima se pod jednakim uslovima pružaju relevantni i visokokvalitetni statistički podaci i usluge, a opterećenje davalaca podataka je na razumnom nivou i proporcionalno je potrebama korisnika.

2.3 Vrijednosti

Vrijednosti statistike Bosne i Hercegovine su: stručna nezavisnost, objektivnost, korisnička orijentacija, predanost kvalitetu, statistička povjerljivost, timski rad i stalno usavršavanje zaposlenih.

Vrijednosti su ključne vodilje koje imaju dugoročni uticaj i služe provedbi misije. Međusobno povjerenje svih sudionika u ovom procesu (korisnika podataka, davalaca podataka i proizvođača statistike) je izuzetno važno i neophodno. Nezavisnost institucija i struke je garancija očuvanja povjerenja u statistički sistem. Znanje, iskustvo, zajednički rad, poštivanje privatnosti, kvalitet i dostupnost korisnicima su vrijednosti, koje bitno utiču na zadovoljstvo korisnika i zaposlenih. Stručna nezavisnost se mora jačati stalnim usavršavanjem zaposlenih.

2.4 Glavni faktori koji podržavaju realizaciju aktivnosti statistike BiH

Aktivnosti koje obezbjeđuju postizanje osnovnih ciljeva statistike Bosne i Hercegovine su detaljnije opisane kod ključnih područja razvoja i rada statistike BiH, a glavne faktore koji će omogućiti odgovarajuću realizaciju ovih aktivnosti možemo sažeti u slijedećem:

- visoko osposobljeni, dobro organizovani i motivisani zaposlenici,
- poštivanje zakonodavstva i dobrih praksi kod pripreme programa statističkih istraživanja,
- odgovarajuće razvijena opća metodologija, klasifikacije, registri, standardi kvaliteta,
- osiguravanje prikupljanja podataka i saradnja sa izvorima podataka,
- upotreba odgovarajućih IKT rješenja,
- razvijena diseminacija i komunikacija sa korisnicima podataka,
- aktivna saradnja u ESS i šire,
- aktivna saradnja sa ovlaštenim proizvođačima podataka na nivou BiH,
- obezbjeđeni finansijski resursi.

3. STATISTIČKI PROGRAM BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD 2013-2016. (SPBIH 2013-2016)

3.1 Uvod

Prema Zakonu o statistici BiH, statistiku BiH izrađuju Agencija i entitetske statističke institucije, kao i ovlaštene proizvođač statistike CBBiH. Višegodišnji Statistički program BiH i godišnji radni plan izrađuje Agencija u konsultaciji sa entitetskim statističkim institucijama.

Agencija utvrđuje statističke standarde za implementiranje Programa, koje koriste sva statistička tijela kako na nivou države tako i na nivou entiteta doprinoseći proizvodnji statistike BiH. Proizvodnja statistike BiH koju vrši Agencija zasniva se podacima koje dostavljaju entitetske statističke institucije i podacima koja prikuplja Agencija iz administrativnih izvora na nivou države.

Obaveza entitetskih statističkih institucija da Agenciji pružaju statističke podatke koje Agencija smatra potrebnim za proizvodnju statistike BiH u okviru uslova utvrđenih Statističkim programom BiH, utvrđena je također u statističkim zakonima entiteta. Osim toga, ovi zakoni predviđaju da se podaci dostavljaju u skladu s međunarodnim metodologijama, standardima i uputstvima koje utvrđuje Agencija.

SPBIH 2013-2016 pripremljen je na osnovu:

- Zakona o statistici BiH, Zakona o statistici u FBiH i Zakona o statistici RS;
- Razvojne strategije BiH 2008-2013;
- Strategije integracije BiH u Evropsku Uniju (2006);
- Višegodišnjeg programa Eurostata 2013 – 2016;
- Preporukama Prilagođene opće procjene (Adapted Global Assessment – AGA) nacionalnog statističkog sistema BiH.

3.2 Osnovni ciljevi statistike BiH u periodu 2013-2016.

SPBIH 2013-2016 određuje okvir rada statistike Bosne i Hercegovine. Pri određivanju osnovnih ciljeva i aktivnosti za njihovo postizanje poštivani su nacionalni i evropski pravni osnov i dobra praksa kao i zahtjevi domaćih, evropskih i drugih međunarodnih korisnika ovisno o raspoloživim resursima (finansijski i kadrovski) koji su na raspolaganju statističkim institucijama u našoj zemlji.

Definisanje okvira rada posljedično zahtjeva identifikovanje prioritarnih područja provođenja, kao i još veću prilagodljivost statističkog sistema kod pripreme podataka, učinkovitiju komunikaciju sa korisnicima, da proizvodi i usluge za korisnike budu relevantni i upotrebljivi, te dosljedno balansiranje između opterećenja izvještajnih jedinica na jednoj i troškova statistike na drugoj strani.

Agencija i entitetske statističke institucije, kao i ostali ovlaštene proizvođači statistika na nivou BiH i entiteta, za period 2013–2016. postavljaju slijedeće **osnovne ciljeve**:

1. Osiguravanje dinamičnog razvoja zvanične statistike kroz usmjeravanje razvoja u pravcu harmonizovanja standarda, klasifikacija, metodologija i statističke prakse sa međunarodnim standardima.

2. Održavanje povjerenja svih zainteresovanih strana i povećanje, te jačanje prepoznatljivosti zvanične statistike.
3. Promovisanje šire upotrebe statističkih podataka među korisnicima.
4. Proizvodnja kvalitetne i korisniku „user-friendly“ statistike i
5. Povećanje povjerenja i poboljšanje saradnje sa davaocima statističkih podataka, te racionalizacija prikupljanja statistike, posebno kroz korištenje administrativnih izvora

3.3 Ključne aktivnosti i područja rada za postizanje osnovnih ciljeva

U nastavku dajemo pregled ključnih zadataka i aktivnosti koje je potrebno provesti za period 2013-2016. u cilju realizacije osnovnih ciljeva.

CILJ 1: Osigurati dinamičan razvoj statistike BiH putem usmjeravanja razvoja u pravcu harmonizovanja statističke legislative, metodologija, standarda, klasifikacija i statističke prakse sa međunarodnim standardima

Statistički standardi podrazumijevaju: standardne definicije (pojmove, klasifikacije i nomenklature) i standardne metodologije i procedure za izračunavanje statističkih indikatora. Korištenje standardnih definicija i klasifikacija, kao i postupaka za dobijanje složenijih statističkih pokazatelja, uspostavlja se osnov za potpunu uporedivost podataka statistike BiH sa podacima zemalja EU i za njihovu relevantnost i validnost sa stanovišta pravnih propisa i metodoloških pravila i preporuka EU. Na ovaj način lakše će se ispuniti zahtjevi koje pred zvaničnu statistiku naše zemlje postavlja proces pridruživanja EU. U ovom procesu neophodno je korištenje pozitivne prakse zvanične statistike zemalja EU.

Za postizanje ovog osnovnog cilja slijedeći zadaci su ključni:

a) Rad na poboljšanju postojeće zakonske legislative (zakona o statistici)

Procjena Međunarodnih ekspertata (iznesena u dokumentu „Prilagođena opća procjena državnog statističkog sistema BiH“ - septembar 2011) je pokazala, da su Zakon o statistici BiH, Zakon o statistici u FBiH i Zakon o statistici RS i u sadašnjim verzijama, u velikoj mjeri usklađeni s *Fundamentalnim načelima službene statistike Ujedinjenih nacija* i *Kodeksom prakse evropske statistike*. Međutim, u cilju određenih poboljšanja ukazali su na neophodnost određenih izmjena u postojećim zakonima. Iz tih razloga Agencija i entitetske statističke institucije će u narednom srednjoročnom periodu raditi na izmjenama u postojećim zakonima o statistici u skladu sa iznesenim preporukama.

b) Rad na harmonizaciji statistike BiH s međunarodnom legislativom, standardima i praksom

- korištenje dobrih praksi, metodologija, IT rješenja međusobnom saradnjom u bosanskohercegovačkom, evropskom i međunarodnom okruženju,
- uspostava kontinuirane razmjene znanja i primjena naučenih lekcija i iskustava i najboljih praksi u Evropskom statističkim sistemu i širem međunarodnom okruženju, kao i razmjena takvih znanja, lekcija i iskustava između statističkih institucija u BiH,

- korištenje jedinstvenih naziva i definicija za statističke populacije, statističke jedinice, koncepte, varijable i klasifikacije korištene u statističkim programima, odnosno terminološko usaglašavanje i metodološko ujednačavanje definicija i pojmova kako unutar statističkog sistema tako i sa preporučenim deficijama i konceptima,
- osigurati da statističke informacije koje se proizvode osiguravaju da razne baze podataka mogu biti analizirane skupa i u kombinaciji sa informacijama iz ostalih izvora,
- pored razvoja metodologije i usvajanja novih standarda, potrebno je dalje razvijati statističke registre kao okvira za izbor izvještajnih statističkih jedinica,
- šira primjena metoda uzorka i veći oslonac na administrativne izvore podataka.

CILJ 2: Očuvati povjerenje svih zainteresovanih strana u statistiku BiH i jačati prepoznatljivost statistike BiH

Statistika BiH mora, da bi ispunila svoju misiju, održavati minimalan nivo povjerenja svih zainteresovanih strana i raditi na povećanju saradnje unutar statističkog sistema. Samo preko kvalitetnih statističkih proizvoda i usluga moguće je jačati prepoznatljivost statistike BiH kao partnera, vrijednog povjerenja. Agencija, entitetski zavodi za statistiku i ostali ovlaštene proizvođači statistike će provoditi aktivnosti, s kojima će približiti svoj rad davaocima podataka, te će na taj način oni lakše shvatiti važnost i značaj podataka koje posreduju i koje statistika koristi za diseminaciju podataka za praćenje promjena u oblasti ekonomije i društva, kao i razvoja oba ova područja.

U održavanju povjerenja jedan od ključnih elemenata je osiguranje adekvatne zaštite informacija, posebno upravljanja sa izvorima podataka. Agencija, entitetske statističke institucije i ostali ovlaštene proizvođači statistike će promovirajući ove vrijednosti jačati povjerenje javnosti u statistiku, što će posljedično ojačati saradnju sa davaocima i korisnicima podataka. Da bi postigli "**jačanje prepoznatljivosti statistike**", želja Agencije, entitetskih statističkih institucija i ostalih ovlaštenih proizvođača statistike je da na web stranici budu dostupne relevantne, pouzdane i pravovremene statistike široj javnosti, odnosno korisnicima.

Za postizanje ovog osnovnog cilja slijedeći zadaci su ključni:

a) Saradnja sa davaocima podataka:

- podizanje svijesti izvještajnih jedinica, da će zvanična statistika pri „rukovanju“ s podacima dosljedno poštivati aspekt zaštite informacija,
- uspostava brzog i učinkovitog komuniciranja sa izvještajnim jedinicama (posebno sa velikim poslovnim subjektima) te vlasnicima administrativnih izvora,
- modernizovati način prikupljanja i poboljšati pojašnjenja, odnosno uputstva za davanje podataka za davaoce podataka (izvještajne jedinice).

b) Poboljšanje i dalji razvoj metoda zaštite i upravljanja podacima:

- izvršavanje osnovnih načela opće i informacijske zaštite, te izrada i uvođenje odgovarajućih pripadajućih pravilnika u sve statističke procese u cilju zaštite povjerljivosti statističkih podataka,
- razvoj svijesti i kulture zaposlenih u postupku i provođenju opće i informacijske zaštite statističkih podataka i informacija,
- praćenje razvoja standarda u oblasti informacijske zaštite i uključivanje novih mogućnosti u opću politiku zaštite u odgovarajuće pravilnike,
- izraditi odgovarajuću dokumentaciju koja će podržati načine i metode korištenja statističkih podataka za naučno-istraživačke i analitičke potrebe (Pravilnik o statističkoj povjerljivosti i zaštiti podataka, te seta obrazaca, ugovora i ostale neophodne dokumentacije o pristupu i načinu korištenja istih).

c) Jačanje stručne nezavisnosti i prepoznatljivosti statistike BiH:

- pridržavanje pravnih i drugih osnova za nezavisan rad statistike BiH i ispunjavanja obaveza kojima se jača povjerenje u statistiku,
- očuvanje i unaprijeđivanje svijesti o značaju načela Kodeksa prakse evropske,
- informisanje javnosti o korištenim najprimjerenijim statističkim metodama za proizvodnju kvalitetnih statističkih proizvoda,
- upozoravanje na pogrešno korištenje ili interpretaciju statističkih rezultata,
- povećanje prepoznatljivosti statistike BiH uspostavom jedne ulazne tačke do statističkih podataka preko internet stranica svih nadležnih statističkih institucija i ovlaštenih proizvođača statistike.

CILJ 3: Promovisati širu upotrebe statističkih podataka među korisnicima

Statistika BiH ima za cilj poduzeti akcije koje će doprinijeti da svi naši proizvodi budu pristupačniji i korisniji našim korisnicima. Svjesni smo da u BiH danas, mnogi korisnici nemaju dovoljno iskustva u pristupu i korištenju statističkih podataka, koji su im neophodni za donošenje važnih poslovnih i drugih odluka. Moderna tehnologija je revolucionizirala ne samo prikupljanje i analizu statističkih podataka, nego i načine na koji oni mogu biti diseminirani i korišteni.

Za postizanje ovog osnovnog cilja slijedeći zadaci su ključni:

a) Zadovoljavanje potreba korisnika putem poboljšanja saradnje i komunikacije s korisnicima:

- jednostavniji i pregledniji pristup do podataka i informacija putem kontinuiranog ažuriranja internet stranica i povećanje raspoloživih podataka iz raznih statističkih područja,
- *user-friendly* pristup metapodacima,

- redovno izvještavanje o kvalitetu statističkih istraživanja i rezultata na standardizovan način, s naglaskom na pouzdanost, tačnost i pravovremenost,
- uspostava ravnoteže između brzine objavljivanja statističkih rezultata i kvaliteta, dalji razvoj baza podataka i načina pristupa istraživača do mikropodataka,
- poboljšanje statističkih rezultata i usluga na osnovu analiza provedenih anketa o zadovoljstvu korisnika,
- omogućavanje besplatnog pristupa do osnovnih statističkih proizvoda i usluga,
- inoviranje formata i načina diseminacije statističkih podataka i publikacija.

b) Promovisanje korištenja statističkih podataka:

- nastavak organizovanja novinarskih i tematsko-stručnih konferencija, te objavljivanje stručnih i prigodnih članaka u različitim medijima,
- aktivno sudjelovanje i predstavljanje statističkih proizvoda i usluga na raznim događajima i izvedbama,
- provedbu različitih aktivnosti kako bi se poboljšala statistička pismenost u različitim područjima (npr. statistički rezultati će biti podržani sa stručnim komentarima i metapodacima),
- redovno sastajanje Vijeća za statistiku BiH uz poticanje aktivnijeg rada članova istih.

c) Razvoj statističkih oblasti na osnovu saradnje na unutrašnjem i međunarodnom okruženju:

- temeljito i organizovano praćenje promjena u nacionalnom zakonodavstvu, te davanje savjeta i komentara relevantnih za pripremu i diseminaciju statističkih podataka, uključujući osiguravanje relevantnih administrativnih izvora podataka,
- aktivno sudjelovanje (ako je moguće) na raznim radnim, ekspertnim i direktorskim radionicama, grupama i eventualno odborima Eurostata,
- aktivno sudjelovanje na radnim grupama i sastancima drugih međunarodnih organizacija (npr. u saradnji sa OECD, Ekonomskom komisijom Ujedinjenih naroda za Evropu, u Statističkoj komisiji Ujedinjenih naroda).

d) Razvoj statističkih oblasti u saradnji sa naučno-istraživačkom zajednicom:

- skupa sa naučno-istraživačkom zajednicom uključivanje u projekte koji doprinose razvoju statističkih metodologija u sklopu raspisanih tema istraživačkih programa EU i istraživačkih projekata u našoj zemlji,
- poticanje istraživača i naučno-istraživačkih i obrazovnih institucija za korištenjem mikropodataka za pripremu raznih statističkih analiza i modela,
- analiza istraživanja i prijenos znanja iz akademsko istraživačkog okruženja u buduće korištenje istog u statističkom procesu,
- sistematična provjera planiranih i već korištenih statističkih metodologija.

CILJ 4: Proizvoditi kvalitetne i korisniku „user-friendly“ statistike

Agencija za statistiku BiH i entitetske statističke institucije su posvećene da u narednom periodu u potpunosti rade na primjeni i punoj implementaciji Kodeksa ponašanja evropske statistike (European statistics Code of Practice), a dobar dio preporuka je već ugradila u postojeću legislativu i ostala dokumenta. Kodeks je u statističkim institucijama potaknuo pripremu odgovarajućih dokumenata koji će podržati aktivnosti koje su definisane u programima i planovima provođenja statističkih aktivnosti u narednom periodu. Kvalitet statističkih procesa tj. njegova struktura će biti organizovana u skladu s načelima kvaliteta koji uključuju: relevantnost, preciznost i pouzdanost, pravovremenost i tačnost objave, dostupnost i jasnost, skladnost i uporedivost, procjenu potreba i percepcije korisnika, troškovi i opterećenje izvještajnih jedinica i povjerljivost, transparentnost i zaštitu.

Za postizanje ovog osnovnog cilja slijedeći zadaci su ključni:

- poboljšanje koordinacije unutar statističkog sistema u BiH u svrhu osiguranja usklađenosti sa načelima Kodeksa prakse evropske statistike,
- stalna briga za usklađenost sa načelima Kodeksa prakse evropske statistike u svim područjima: institucionalno okruženje, statistički procesi i statistički rezultati (periodična izrada dokumenta u kojem se ocjenjuje implementacija evropskog Koda prakse u statistici BiH),
- upoznavanje korisnika i davalaca podataka sa obavezama o poštivanju načela Kodeksa prakse evropske statistike,
- utvrđivanje elemenata okvira kvaliteta (proučiti mogućnost upravljanja sistemom kvaliteta u skladu s načelima EFQM),
- implementacija odgovarajućih statističkih postupaka za praćenje kvaliteta u postupku provođenja statističkog istraživanja u skladu sa smjernicama standarda kvaliteta u statističkom proizvodnom procesu u statističkom sistemu u BiH (izrada odgovarajućeg dokumenta),
- izrada stručnih izvještaja o kvalitetu provedbe pojedinih statističkih istraživanja (Izvještaji o kvalitetu statističkog istraživanja) i
- poboljšanje usklađenosti između različitih statističkih područja.

CILJ 5: Racionalizovati prikupljanja statističkih podataka, pogotovo kroz korištenje administrativnih izvora

Kodeks prakse evropske statistike u svojem 10. načelu troškovna efikasnost navodi da – svi resursi moraju biti efikasno upotrebljeni. Ovdje se prije svega misli na tehničke, ljudske i finansijske resurse za postizanje najboljih rezultata, učinka, dakle koristi. Razvoj društva i ekonomije zahtijeva od statistike s jedne strane, nove zadatke (diseminaciju novih, drugačijih, relevantnijih rezultata), na drugi strani pak ostaju potrebe za postojećim podacima. Uzimajući ove činjenice u obzir, možemo primijetiti da su finansijski i ljudski resursi sve ograničeniji.

Ovaj nesklad se može djelimično riješiti optimiziranjem procesa provođenja istraživanja, s uvođenjem naprednijih statističkih metodologija i relevantnih informacijskih tehnologija i preraspodjele ljudskih i finansijskih resursa. Za kvalitetne statističke proizvode i usluge su potrebni kvalitetni ulazni izvori, pri tome statističke institucije trebaju voditi računa o razumnom opterećenju davalaca podataka. Na ovaj način statističke institucije mogu uticati na poboljšanje stope odziva izvještajnih jedinica u statističkim istraživanjima.

Za postizanje ovog osnovnog cilja slijedeći zadaci su ključni:

a) Određivanje prioriteta u provođenju statističkih istraživanja i osiguranje odgovarajućih finansijskih resursa:

- uspostaviti kriterije za određivanje prioriteta u provođenju istraživanja uzimajući u obzir finansijske mogućnosti provedbe programa,
- provođenje postupaka za smanjivanje opterećenja izvještajnih jedinica (npr. povećano korištenje uzorka u provođenju istraživanja, smanjenje obima i učestalosti provođenja istraživanja, integracija istraživanja, itd.),
- stalna kontrola efikasnosti finansijskih, kadrovskih i tehničkih resursa.

b) Optimizacija procesa i ostvarivanje efikasne informacijske podrške:

- optimizacija organizacije prikupljanja podataka od izvještajnih jedinica i od vlasnika administrativnih izvora putem razvijanja novih i efikasnijih načina prikupljanja podataka korištenjem savremenih elektronskih instrumenata komunikacije (elektronski upitnici i dostava podataka putem interneta i korištenje računara prilikom anketiranja domaćinstava),
- korištenje statističkog poslovnog registra kao jedinstvenog okvira za izradu uzorka za potrebe poslovne statistike,
- optimizacija postupaka izbora jedinica posmatranja, također s uvođenjem koordiniranog uzorkovanja (posljedično smanjenje opterećenja izvještajnih jedinica),
- standardizacija procesa statističkog uređivanja podataka,
- osiguranje učinkovite informacijske podrške, te modernizacija IT infrastrukture i tehnologije (korištenje *open source* alata i rješenja).

c) Korištenje administrativnih izvora podataka:

- preuzimanje aktivnije uloge statističkih institucija u pronalaženju odgovarajućih administrativnih izvora u cilju smanjenja opterećenja davalaca podataka i opće racionalizacije troškova,
- stalna saradnja statističkih institucija sa administrativnim izvorima s ciljem osiguravanja njihovog kvaliteta i stabilnosti oslonca statistike na administrativne izvore podataka,
- kontinuirano praćenje i proučavanje okruženja u cilju traženja novih (potencijalnih) administrativnih izvora podataka.

d) Optimizacija unutarnje organizacijske strukture i upravljanje kadrovskim resursima:

- prilagođavanje unutrašnje organizacijske strukture promjenama u svrhu optimizacije procesa i zadataka,
- poboljšanje obrazovne strukture zaposlenih i njihov stručni razvoj, usmjeravanje stručnih karijera zaposlenih (pozornost na ključne kadrove i razvoj novih profila),
- implementacija mjerenja zadovoljstva zaposlenika, te na osnovu toga, provođenje poboljšanja njihove efikasnosti.

4. PRIORITETNE AKTIVNOSTI PO STATISTIČKIM DOMENIMA¹

U ovom poglavlju detaljno su navedene prioritetne aktivnosti prema pojedinim statističkim područjima uz dodatno objašnjenje za te aktivnosti. Za neke prioritete ne navode se dodatna obrazloženja, jer ista nisu neophodna.

1 - DEMOGRAFSKE I SOCIALNE STATISTIKE

Pregled prioritetnih aktivnosti prema pojedinim statističkim područjima:

1.01 Stanovništvo

1. Priprema i provođenje Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova
 2. Vitalna statistika
 3. Statistika unutrašnjih migracija
 4. Uspostavljanje statistike međunarodnih migracija
 5. Izrada projekcija stanovništva Bosne i Hercegovine
-

1.02 Tržište rada

1. Prelazak sa godišnjeg na kontinuirano provođenje Ankete o radnoj snazi
 2. Izračunavanje Indeksa troškova rada
-

1.03 Obrazovanje

1. Rad na metodološkim izmjenama i korekciji obrazaca za statistike obrazovanja
 2. Izrada klasifikacije obrazovanja - ISCED 2011 i njena primjena
 3. Izrada klasifikacije polja obrazovanja za srednje i visoko obrazovanje
-

1.04 Kultura

1. Izrada metodologije statistike kulture
 2. Redizajniranje postojećih i izrada novih obrazaca za statistiku kulture i uvođenje istraživanja u skladu sa izrađenom metodologijom
-

1.06 Raspodjela dohotka i životni uslovi

Provođenje Ankete o potrošnji domaćinstava - APD

1.07 Socijalna zaštita

Implementacija Evropskog sistema integrisane socijalne zaštite (ESSPROS):

1. Identifikovane glavne šeme i izvršena njihova klasifikacija
 2. Formulirani upitnici za prikupljanje podataka
 3. Priprema priručnika i uputstva za provođenje istraživanja
-

1.08 Nacionalni zdravstveni računi

Implementacija Sistema zdravstvenih računa (System of Health Accounts-SHA)

¹ Statističke aktivnosti obuhvaćene SPBIH 2013-2016. raspoređene su u poglavlja (domene), područja i module, te predstavljaju grubu distribuciju statističkog sadržaja, koji uzimajući u obzir nacionalne posebnosti slijedi sadržaj *Statistical requirements compendium* koji generalno slijedi program rada EK i Odluku (ES) Evropskog parlamenta i Vijeća o *Višegodišnjem programu evropskog statističkog ureda 2008–2012.*

1.10 Statistika kriminaliteta

1. Uspostava saradnje sa institucijama koje vode administrativne baze podataka
 2. Izrada metodologije za statistiku kriminaliteta
 3. Redizajniranje postojećih i uvođenje novih obrazaca statistike pravosuđa u skladu sa izrađenom metodologijom
-

1.01 Stanovništvo

Statistika stanovništva obuhvata podatke popisa stanovništva, statistike vitalnih događaja (rođenih, umrlih, sklopljenih i razvedenih brakova), procjene stanovništva, projekcije stanovništva i statistiku migracija. Ove statistike obezbjeđuju informacije o broju i promjenama stanovništva. Vitalna statistika redovno obezbjeđuje podatke o vitalnim događajima. Statistika migracija treba da obezbijedi broj migranata prema demografskim i drugim obilježjima, a projekcije stanovništva da daju broj stanovnika po petogodišnjim starosnim grupama i spolu u više varijanti (niska, srednja, visoka, varijanta konstantnog fertiliteta i konstantnog mortaliteta) između dva popisa stanovništva.

U srednjoročnom periodu će poseban naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

1. Priprema i provođenje Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova

Provođenje glavnog Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova te kontrolnog popisa (postpopisna anketa). Diseminacija popisnih rezultata.

2. Vitalna statistika

Redovna obrada podataka za rođene, umrle, zaključene i razvedene brakove, prema demografskim, etničkim, obrazovnim, ekonomskim i drugim obilježjima. Povećanje obima analitičkih demografskih pokazatelja, posebno nakon dobijanja popisnih podataka.

3. Statistika unutrašnjih migracija

Redovna obrada statistike unutrašnjih migracija za nivo Bosne i Hercegovine i njeno unaprijeđenje kroz objavljivanje novih pokazatelja (npr. statistika migracija između gradskih i ostalih naselja itd.)

4. Uspostavljanje statistike međunarodnih migracija

Uspostavljanje sistema dostavljanja podataka statistike međunarodnih migracija EUROSTAT-u prema usvojenoj Metodologiji prikupljanja, usklađivanja, razmjene i diseminacije migracionih statističkih podataka u Bosni i Hercegovini.

5. Izrada projekcija stanovništva

Izrada analize dosadašnjih trendova u kretanju fertiliteta, mortaliteta, migracijama, postavljanje hipoteza o budućim kretanjima fertiliteta, mortaliteta i očekivanog iznosa migracija, te izrada projekcija broja stanovnika i starosno - spolne strukture.

1.02 Tržište rada

Predmet statistike tržišta rada je prikupljanje, obrada i diseminacija podataka o tržištu radne snage, radno sposobnom stanovništvu, zaposlenim i nezaposlenim osobama, isplaćenim bruto i neto plaćama, indeksu troškova rada.

U srednjoročnom periodu će poseban naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

1. *Prelazak sa godišnjeg na kontinuirano provođenje Ankete o radnoj snazi*

Anketa o radnoj snazi prvi put je u Bosni i Hercegovini bila provedena u aprilu 2006. kao godišnje istraživanje. Na isti način bila je provedena u svim prethodnim godinama i sigurno će u godišnjoj dinamici biti provedena i 2013. godine. U skladu s potrebama za učestalijim podacima i prema iskustvima evropskih zemalja, te preporukama međunarodnih institucija anketa treba biti provedena anketiranjem dijela domaćinstava iz uzorka neprekidno tokom cijele godine. Prikupljeni podaci će se kontinuirano dostavljati statističkim institucijama u BiH, koje će obraditi i objavljivati rezultate u kvartalnoj dinamici. Statističke institucije u našoj zemlji nakon što budu raspolagale adekvatnim okvirom za uzorak (isti će ponuditi predstojeći Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH 2013. godine) planiraju da tokom 2013. i 2014. godine osiguraju preduslove za unaprijeđenje Ankete o radnoj snazi u metodološkom i provedbenom smislu radi dobivanja preciznijih rezultata i potpunog usklađivanja s regulativama Zajednice. Prelazak na kontinuirano provođenje Ankete o radnoj snazi ovisiti će od ispunjenja ostalih preduslova. Da bi realizovali ovu aktivnost neophodna je:

- Potpuna implementacija preporuka EC u provođenju Ankete;
- Opredjeljenje za svrsishodan izbor uzorka;
- Izbor pitanja koja će se postavljati;
- Uspostavljanje konekcije između područnih jedinica i centralnih servera u statističkim institucijama i
- Izrada Metodologije kvartalnog izračuna dobivenih podataka

2. *Izračunavanje Indeksa troškova rada*

U svrhu realizovanja izračunavanja Indeksa troškova rada neophodno je nadgledati i prevazići metodološke i tehničke probleme vezane za početak implementacije.

1.03 Obrazovanje

Predmet rada statistike obrazovanja je prikupljanje, obrada i diseminacija podataka za predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje u skladu sa međunarodnim i evropskim standardima i preporukama Eurostata.

U srednjoročnom periodu će poseban naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

1. *Rad na metodološkim izmjenama i korekciji obrazaca za statistiku obrazovanja*

Unaprijeđen metodološki model statistike obrazovanja u BiH zasnovan na ISCED-u 2011 i usklađen sa UOE metodologijom i ostalim standardima Eurostata u ovoj oblasti. Uvesti će se nove varijable u statistiku obrazovanja i dopuniti definicije statističkih jedinica i njihovih karakteristika. Izraditi nove statističke obrasce i odgovarajuće metodološko uputstvo za njihovo popunjavanje.

2. *Izrada klasifikacije obrazovanja - ISCED 2011 i njena primjena*

Izrada i implementacija ISCED 2011 paralelno sa EU procesom implementacije, slijedeći preporuke Eurostat-a.

3. *Izrada klasifikacije polja obrazovanja za srednje i visoko obrazovanje*

Izraditi i pripremiti novu klasifikaciju polja obrazovanja u visokom obrazovanju i srednjem stručnom obrazovanju u skladu s Eurostat-ovim priručnikom: „Polja obrazovanja i osposobljavanje“, (eng.) Fields of Education and Training, iz 1999. godine i njegovom revizijom iz 2012. godine.

1.04 **Kultura**

Predmet rada statistike kulture je prikupljanje, obrada i diseminacija podataka u skladu sa međunarodnim i evropskim standardima i preporukama Eurostata.

U srednjoročnom periodu poseban će naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

1. *Izrada metodologije statistike kulture*

Radni materijal „Statistički obrasci sa metodologijom za izvještavanje iz oblasti kulture“ koji je nastao kao dio implementacije MDG-F programa „Kultura za razvoj: Unaprijeđenje interkulturalnog razumijevanja u BiH“ predstavlja osnovu za izradu konačne metodologije statistike kulture.

2. *Redizajniranje postojećih i izrada novih obrazaca za statistiku kulture*

Na osnovu radnog materijala „Statistički obrasci sa metodologijom za izvještavanje iz oblasti kulture“ u kojem su urađeni obrasci za 15 kulturnih domena, u skladu sa evropskim praksama, odnosno preporukama Eurostata i na osnovu postojećih obrazaca u Agenciji za statistiku BiH i entitetskim zavodima za statistiku, izraditi nove verzije obrazaca u skladu sa izrađenom metodologijom.

1.06 **Raspodjela dohotka i životni uvjeti**

Predmet statistike raspodjele dohotka i životnih uvjeta jeste prikupljanje, obrada i diseminacija podataka o visini i strukturi potrošnje po namjeni, visini i strukturi prihoda po izvorima sticanja, uslovima stanovanja, društveno-ekonomskim i demografskim karakteristikama domaćinstava, relativnim i apsolutnim pokazateljima siromaštva i nejednakosti raspodjele potrošnje i dohotka, te pokazatelja socijalne isključenosti.

U srednjoročnom periodu poseban će naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

1. *Provođenje Ankete o potrošnji domaćinstava (APD)*

Nastaviti praksu provođenja APD barem u trogodišnjoj dinamici kao izvora podataka za analizu potrošnje, dohotka i životnog standarda, procjenu pondera za statistiku potrošačkih cijena i dobijanje inputa o ličnoj potrošnji za potrebe nacionalnih računa. Osigurati uslove za finansiranje APD iz budžeta statističkih institucija Bosne i Hercegovine.

2. *Izrada metodologije za implementaciju EU-SILC ankete*

U cilju potpune harmonizacije statistike životnog standarda i socijalne inkluzije sa EU regulativama i principima dobre prakse, potrebno je provesti Anketu o prihodima i životnim uslovima (EU-SILC). EU-SILC je instrument pomoću kojeg se dobijaju uporedivi podaci o prihodima, siromaštvu, socijalnoj isključenosti i uslovima života.

Kroz projekte tehničke pomoći potrebno je osigurati ekspertnu pomoć u pripremi EU-SILC metodologije u Bosni i Hercegovini i provesti pilot istraživanje. Paralelno sa ovom aktivnosti, potrebno je metodološki uskladiti provođenje APD-a sa EU-SILC anketom u smislu oslobađanja APD-a od ciljeva koji će se postići EU-SILC anketom. To podrazumijeva i promjenu u metodi analize siromaštva i prelazak sa potrošnog na dohodovni pristup.

1.07 Socijalna zaštita

Predmet rada statistike socijalne zaštite je prikupljanje, obrada i diseminacija podataka o korisnicima, ustanovama, mjerama i oblicima socijalne zaštite u skladu sa međunarodnim i evropskom standardima i preporukama Eurostata i u skladu sa zakonskom regulativom u BiH.

U srednjoročnom periodu poseban će naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

Implementacija Evropskog sistema integrisane socijalne zaštite (ESSPROS)

Kako bi se pratili tokovi i funkcionisanje sistema socijalne zaštite potrebno je da i u BiH bude implementiran Evropski sistem integrisane socijalne zaštite (ESSPROS). ESSPROS je sistem koji pruža sveobuhvatan i jasan opis socijalne zaštite, kroz pokrivanje socijalnih naknada i njihovo finansiranje. Podaci o primicima i izdacima socijalne zaštite pružaju osnov za izračunavanje seta indikatora koji se mogu koristiti za potrebe drugih srodnih statistika, statistike nacionalnih računa, kao i za kreatora socijalne politike, koji kroz ESSPROS mogu mjeriti uticaj uvedenih mjera na ciljane grupe populacije.

1. *Identifikovane glavne šeme i izvršena njihova klasifikacija*

Potrebno je identifikovati glavne šeme kao osnovne statističke jedinice, preko kojih se pružaju socijalne naknade. Izvršiti klasifikaciju šema prema kriterijima ESSPROS-a.

2. *Formulisani upitnici za prikupljanje podataka*

Izraditi upitnike za prikupljanje podataka o socijalnim naknadama i uvesti istraživanje, a sve u skladu sa ESSPROS metodologijom.

3. *Priprema priručnika i uputstva za korisnike*

Priprema priručnika čija je glavna svrha da služi kao vodič za korisnike o objedinjavanju i korištenju ESSPROS-a. Priručnik između ostalog sadrži detaljne definicije i klasifikacije glavnog sistema ESSPROS-a, spisak šema za BiH, primjere, kao i metodologiju za dopunske setove statističkih informacija (module).

1.08 Nacionalni zdravstveni računi

Implementacija Sistema zdravstvenih računa (System of Health Accounts-SHA).

Nacionalni zdravstveni računi obezbjeđuju podatke koji su od izuzetnog značaja sa stanovišta mjerenja nivoa i dinamike ekonomskog i socijalnog razvoja.

Uvođenje i razvoj nacionalnih zdravstvenih računa će biti zasnovano na metodološkim postavkama Sistema zdravstvenih računa (System of Health Accounts-SHA), čime će biti obezbijeđena međunarodna uporedivost podataka u oblasti zdravstva.

U ovom srednjoročnom periodu, u saradnji sa svim relevantnim institucijama u zemlji, radiće se na stvaranju preduslova za punu implementaciju SHA 2011 metodologije.

2. MAKROEKONOMSKE STATISTIKE

Pregled prioriternih aktivnosti prema pojedinim statističkim područjima:

2.01 Nacionalni računi

1. Implementacija SNA 2008/ESA 2010 - kontinuirana implementacija u skladu sa dinamikom razvoja nacionalnih računa BiH
2. Sektorizacija
3. Razvoj sektorskih računa
4. Razvoj regionalnih računa – regionalna dodana vrijednost
5. Tabele ponude i upotrebe

2.02 Kvartalni računi

Razvoj kvartalnih računa

2.03 Monetarna i finansijska statistika

Centralna banka BiH planira u narednom srednjoročnom periodu, pored postojećih statističkih istraživanja i aktivnosti provesti slijedeće prioriternu aktivnosti u oblasti monetarne i finansijske statistike:

1. Početak rada na uvođenju statistike finansijskih računa u skladu sa EU standardima

Ovaj proces će uključiti pripremu metodologije, obuku, analizu izvora podataka i njihovog kvaliteta. Rezultat će biti godišnji (a nakon toga i kvartalni) finansijski računi (tokovi) i finansijska bilansa stanja, a koji će mjeriti promjene i stanje finansijske aktive i pasive po sektorima i različitim finansijskim instrumentima.

2. Unaprijeđenje statistike bilansa stanja banaka

Planira se unaprijeđenje statistike bilansa stanja banaka, odnosno monetarne statistike u pravcu primjene metodologije koju primjenjuju zemlje eurozone u ovoj oblasti. To znači proizvodnju podataka sa detaljnijim presjekom ročne i valutne strukture, kao i geografskim presjekom za određene kategorije u okviru bilansa stanja (strana aktiva, strana pasiva). Pripreme za izradu monetarnu statistiku tokova što bi značilo unaprijeđenje postojeće monetarne statistike koja se bazira na stanjima.

3. Statistika kamatnih stopa – Proširenje i usklađivanje sa ECB i EU regulativom

Proširenja ove statistike kamatnih stopa za nove poslove (kredite i depozite) na statistiku kamatnih stopa za stanja kredita i depozita, a pored toga također je neophodno proizvesti i statistiku efektivnih kamatnih stopa.

4. Statistika sektora ostalih finansijskih institucija (OFI)

U okviru ove statistike potrebno je izvršiti unaprijeđenja, prije svega proširiti obuhvat konsolidiranih bilansa sa još nekolicinu izvještajnih jedinica, finansijskih posrednika, u okviru sektora OFI. Unaprijediti frekventnost ove statistike sektora OFI sa polugodišnje na kvartalnu kako bi se podaci mogli objavljivati u mjesečnoj MMF IFS, te ih objavljivati konsolidarene bilanse za svaku grupu posrednika u skladu sa Eurostat-ovim zahtjevima.

5. Podaci o vanjskom dugu – način prikupljanja podataka

Napraviti dogovor sa ostalim uključenim institucijama oko načina prikupljanja podataka o privatnom vanjskom dugu. Za vladin vanjski dug već postoje kvalitetni administrativni izvori podataka. Primjeniti važeću međunarodnu metodologiju i proizvesti statistiku vanjskog duga razvrstanu prema sektorima. Rezultat će biti statistički podaci o stanju vanjskog duga, tokovi duga i projekcije otplate.

2.04 Vladine finansije

1. Statistika vladinih finansija – Metodologija

Statistika vladinih finansija daje prikaz ekonomskih aktivnosti vlade na harmonizovan i uporediv način. Evropska statistika vladinih finansija se proizvodi u skladu sa Evropskim sistemom računa, EU priručnikom za nacionalne račune, kao i drugim priručnicima Eurostata. Koristi se za fiskalni monitoring, a pogotovo za statistiku deficita i zaduženosti. U narednom periodu će se stvoriti metodološke prepostavke za kompilaciju ove statistike, uz punu uključenost statističkih institucija.

2. Izrada finansijskog bilansa stanja za opću vladu i njene podsektore

Centralna banka BiH planira u narednom srednjoročnom periodu, pored postojećih statističkih istraživanja i aktivnosti provesti ovu prioritetnu aktivnost u oblasti statistike vladinih finansija. Pored postojećih statističkih izvještaja, prioritet će biti na izradi finansijskog bilansa stanja za opću vladu i njene podsektore. Ovaj bilans stanja je dio standardnog seta izvještaja predviđenog u GFSM 2011 metodologiji. Rezultat rada će biti finansijski bilans stanja za sektor vlade, koji će biti diseminiran za BiH i za entitete.

2.06 Cijene

1. Razvoj Harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena za BiH
2. Prostorno poređenje cijena
3. Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda

2.07 Robna razmjena s inostranstvom

1. Kontinuirani razvoj i harmonizacija statistike vanjske trgovine
2. Razvoj indeksa uvozno izvoznih cijena

2.08 Trgovina i usluge i platna bilansa

Centralna banka BiH planira u narednom srednjoročnom periodu, pored postojećih statističkih istraživanja i aktivnosti provesti slijedeće prioritetne aktivnosti u oblasti statistike direktna ulaganja, trgovine stranih podružnica i platne bilanse:

1. Uvođenje statistike portfolio investicija

Međunarodne portfolio investicije se trebaju statističkih obuhvatiti, jer trenutno ne postoji pouzdana statistika o ovim vrstama ulaganja. Provesti će se implementacija plana za uvođenje statistike portfolio investicija, a koji je rezultat ranijeg završenog IPA 2008 projekta. Uvesti će se redovno mjesečno istraživanje o portfolion ulaganjima u i iz inostrastva. Rezultat će biti kvartalni podaci o stanju i promjenama portfolio investicija po sektorima i instrumentima.

2. Nova metodologija MMF-a (BPM6) za kompilaciju BOP-a

Prelazak na novu međunarodnu metodologiju će zahtijevati obiman rad na reklasifikaciji, prilagođavanje postojećih podataka i prikupljanju dodatnih podataka. Nova metodologija zahtijeva mnogo detaljnije izvještavanje po finansijskim instrumentima i sektorima, što će iziskivati promjene u postojećem načinu izvještavanja. Rezultat će biti diseminacija kvartalnog i godišnjeg platnog bilansa za proteklih 5 godina u skladu sa novom metodologijom i buduća produkcija.

3. Direktna ulaganja i trgovina stranih podružnica

Kompilacija nedostajućih podataka koja će omogućiti praćenje dohodovnih tokova po zemljama; Prelazak na novu NACE Rev2. klasifikaciju pri diseminaciji podataka; Inicijalna kompilacija podataka o investiranju domaćinstava u imovinu (kuće i zemlju) – Ova vrsta ulaganja još nije obuhvaćena u istraživanju o direktnim investicijama; Kreiranje registra i iniciranje kompilacije odlivne FATS statistike.

2.01 Nacionalni računi

Proizvodnja visoko kvalitetnih, međunarodno uporedivih makroekonomskih indikatora, u skladu sa zajedničkim standardima, definicijama, klasifikacijama i računovodstvenim pravilima, definisanih Sistemom nacionalnih računa 2008 i Evropskim sistemom računa 2010; neophodnih za definisanje politika nacionalnih vlada, socijalnih partnera, finansijskih tržišta, kao i potreba ekonomskih analitičara i privatnih korisnika.

U srednjeročnom periodu poseban će naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

1. Implementacija SNA 2008/ESA 2010 - kontinuirana implementacija u skladu sa dinamikom razvoja nacionalnih računa BiH

Stupanjem na snagu novih međunarodnih standarda, Sistema nacionalnih računa 2008 i Evropskog sistema računa 2010, sve zemlje koje kompiliraju statistiku u skladu sa međunarodnim standardima obavezne su da implementiraju nastale izmjene. Jedino na ovaj način može se govoriti o statistici koja je međunarodno uporediva. Obzirom da BiH kompilira statistiku nacionalnih računa u skladu sa međunarodnim preporukama i metodologijama, neophodno je implementirati i SNA2008/ESA 2010. Uzimajući u obzir nivo razvijenosti nacionalnih računa u BiH, implementacija novih standarda će se odvijati u skladu sa dinamikom razvoja ove statistike.

2. Sektorizacija

Uspostava sistema nacionalnih računa svake zemlje zahtijeva da se sve institucionalne jedinice grupišu u skladu sa kriterijima definisanim međunarodnim metodologijama. Obzirom da BiH još uvijek nije izvršila sektorizaciju institucionalnih jedinica, aktivnosti će se usmjeriti na definisanje sektora i podsektora BiH ekonomije, kao preduslova za razvoj sektorskih računa.

3. Razvoj godišnjih sektorskih računa

Godišnji sektorski računi pružaju kompletan pregled nefinansijskih transakcija za svaki sektor (domaćinstva, vlada, korporacije i ostatak svijeta), kao i njihove međusobne odnose.

Računi se prikazuju od računa proizvodnje do neto uzajmljivanja/pozajmljivanja, a koriste se za strukturalne analize, kao i benchmark za kvartalne sektorske račune. Aktivnosti u narednom periodu će biti usmjerene u uspostavu računa proizvodnje i računa stvaranja dohotka za sektore koje su u odgovornosti statistike BiH. Razvoj sektorskih računa za sektor vlade, finansijski sektor i ostatak svijeta će se realizovati u saradnji sa CBBiH.

4. Tabele ponude i upotrebe (SUT), input output tabele (IOT)

Tabele ponude i upotrebe, zajedno sa input-output tabelama pružaju detaljne informacije o proizvodnim aktivnostima, ponudi i upotrebi roba i usluga, međufaznoj potrošnji, primarnim inputima i vanjskoj trgovini.

Aktivnosti će se usmjeriti na prikupljanje podataka neophodnih za uspostavu SUT i IOT okvira, kao snažnog instrumenta za balansiranje ponude i upotrebe roba i usluga na domaćem tržištu.

5. Razvoj regionalnih računa – regionalna dodana vrijednost

Primarni cilj regionalnih statistika je mjerenje bogatstva regiona, kao osnovnog pokazatelja za podršku najbogatim regionima. Indikator koji se koristi za ove namjene je bruto domaći proizvod po stanovniku regiona, čime se različiti regioni mogu porediti.

Nakon uspostave statističkih regiona u BiH, aktivnosti u ovoj oblasti će se usmjeriti na stvaranje pretpostavki za proizvodnju regionalnog BDP-a, u skladu sa principima definisanim ESA 2010.

2.02 Kvartalni računi

Razvoj kvartalnih računa

Integralan dio sistema nacionalnih računa, koji koristi iste principe i definicije, čine kvartalni nacionalni računi, koji pružaju mjeru kvartalnih promjena makroekonomskih agregata. U narednom srednjoročnom periodu aktivnosti će se usmjeriti na uspostavu održivog sistema proizvodnj Bruto domaćeg proizvoda na kvartalnoj osnovi.

2.06 Cijene

U srednjoročnom periodu poseban će naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

1. Razvoj Harmonizovanih indeksa potrošačkih cijena za BiH, u skladu sa europskom regulativom (HICPs)

Harmonizovani indeksi potrošačkih cijena su ekonomski indikatori konstruisani da mjere promjene cijena potrošačkih roba i usluga koje su domaćinstva nabavila, koristila ili platila, tokom vremena. Koriste se za različite potrebe, uključujući vođenje monetarne politike, indeksaciju komercijalnih ugovora i plaća, socijalne zaštite ili finansijskih instrumenata; za deflacioniranje nacionalnih računa; izračunavanje promjena u nacionalnoj potrošnji ili životnom standardu.

Oni se računaju u skladu sa harmonizovanim pristupom i jedinstvenom skupu definicija. Harmonizovani indeksi predstavljaju zvaničnu mjeru inflacije potrošačkih cijena u evro-zoni za potrebe monetarne politike, što je definisano Masstricht kriterijima.

BiH će u narednom periodu aktivnosti usmjeriti na uspostavu obračuna Harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena, u skladu sa EU zahtjevima.

2. Prostorno poređenje cijena

Osnovni cilj ove statistike je proizvesti, u skladu sa europskom regulativom, paritete kupovne moći kao indikatore razlika između nivoa cijena zemalja učesnica, a nakon toga i za poređenje Bruto domaćeg proizvoda različitih zemalja eliminisanjem uticaja nivoa cijena među tim zemljama.

Za te potrebe neophodno je provesti istraživanja o cijenama potrošačkih roba, kao i kapitalnih dobara; osigurati rashodne pondere, te podatke o ne tržišnim uslugama i uslugama stanovanja.

Obzirom da su Eurostat i OECD izradili novu metodologiju, zadatak zemalja učesnica, pa i BiH, je implementiranje nove metodologije, što će se realizovati u narednom planskom periodu.

3. Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda

Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda je kratkoročni statistički indikator koji mjeri promjenu cijena proizvoda koje industrijska preduzeća proizvode i prodaju na domaćem i ino tržištu. Indeksi cijena proizvođača industrijskih proizvoda se obično koriste za cjenovno prilagođavanje klauzula u dugoročnim kupoprodajnim ugovorima, kao indikator općeg kretanja cijena na nivou proizvođača, deflator ekonomskih serija, mjera kretanja cijena u pojedinim granama ili za pojedine proizvode, poređenje troškova inputa i outputa, vrednovanje zaliha, za potrebe ekonomske analize i predviđanja, kreiranje ekonomske politike i sl.

U narednom periodu aktivnosti će se usmjeriti u dalji razvoj i publikovanje Indeksa cijena proizvođača industrijskih proizvoda na domaćem, inostranom tržištu, kao i općeg indeksa, u skladu sa novom klasifikacijom djelatnosti.

2.07 Robna razmjena s inostranstvom

U srednjoročnom periodu poseban će naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

1. Kontinuirani razvoj i harmonizacija statistike vanjske trgovine

Statistika vanjske trgovine, kao neophodan izvor podataka za statistiku platne bilanse i statistiku nacionalnih računa, te važan input za sklapanje trgovačkih sporazuma jedne zemlje, mora biti proizvedena u skladu sa dopunjenim EU zahtjevima i UN preporukama.

Aktivnosti u narednom periodu će se usmjeriti na dalje povećanje stepena uporedivosti i kvaliteta statistike vanjske trgovine BiH sa principima Statistike međunarodne trgovine robama (ITGS) i preporukama UN-a.

2. Razvoj indeksa uvozne i izvozne cijene

Indeks izvoznih cijena jedne zemlje mjeri stopu promjene cijena roba i usluga koje su rezidenti te zemlje prodali drugoj zemlji, gdje će te robe i usluge biti iskorištene. Indeks uvoznih cijena mjeri stopu promjene cijena roba i usluga koje su rezidenti jedne zemlje kupili od inostranog isporučioaca. Indeks uvozne i izvozne cijene se planira proizvoditi sa kvartalnom dinamikom.

3 . POSLOVNE STATISTIKE

Pregled prioritarnih aktivnosti prema pojedinim statističkim područjima:

3.01 Godišnje poslovne statistike

3.01.01 Strukturne poslovne statistike (SPS)

1. Potpuna implementacija svih EU zahtjeva za strukturne statistike u industriji, građevinarstvu, trgovini i uslužnim djelatnostima, unaprijeđenje metoda rada i kvaliteta
2. Praćenje aktivnosti i strukturnih indikatora za podružnice inostranih preduzeća u zemlji
3. Razvoj strukturnih statistika za poslovne usluge i poslovnu demografiju
4. Razvoj strukturnih statistika za djelatnost finansijskih usluga
5. Bolje korištenje administrativnih podataka za preduzeća i preduzetnike sa ciljem proširenja obuhvata na sektor preduzetnika i smanjenja opterećenja

3.01.03 Godišnje istraživanje u industriji-PRODCOM i godišnje istraživanje o utrošcima u industriji

1. Unaprijeđenje metodologije za PRODCOM statistike na općem nivou i specifičnim područjima
2. Rad na kontinuiranoj godišnjoj reviziji klasifikacije industrijskih proizvoda prema PRODCOM listi
3. Razvoj godišnjeg istraživanja o utrošku sirovina, materijala i energenata u industriji

3.02 Kratkoročne poslovne statistike

1. Uvođenje i provođenje redovnog istraživanja Odobrenja za građenje
2. Razvoj i proizvodnja nedostajućih kratkoročnih indikatora za industriju
3. Razvoj i proizvodnja nedostajućih kratkoročnih indikatora za građevinarstvo – indeks troškova građenja
4. Proizvodnja mjesečnog indeksa prometa trgovine na malo i deflatora prodaje
5. Proizvodnja i razvoj kvartalnih indikatora (promet, broj zaposlenih, odrađeni sati, bruto plaće) u trgovačkim i drugim uslužnim djelatnostima
6. Razvoj indeksa proizvođačkih cijena za različite uslužne djelatnosti (SPPI)

3.03 Energetska statistika

1. Razvoj kratkoročnih pokazatelja statistike energije prema Regulativi 1099/2008/EC o energetske statistici (mjesečni prirodni pokazatelji energenata o proizvodnji, uvozu, izvozu, zalihama i isporuci električne energije, nafte i naftnih derivata, uglja i prirodnog plina, kao i potrošnja osnovnih sirovina za proizvodnju)

2. Poboljšanje kvaliteta podataka pojediničnih bilansa svih energenata, u cilju detaljnog popunjavanja svih tabela međunarodnih upitnika (Joint IEA- Eurostat – UNECE Annual Questionnaires), tj. tabela slijedećih upitnika:

- Electricity and Heat Annual Questionnaire
 - Coal (Solid Fossil Fuels and Manufactured Gases) Annual Questionnaire
 - Natural Gas Annual Questionnaire
 - Oil Annual Questionnaire
 - Renewables Annual Questionnaire
-

3.04 Saobraćaj

1. Uspostavljanje statističkog istraživanja o cestovnom prijevozu robe u skladu sa Eurostat metodologijom, zadovoljavanjem Regulative 1172/98/EC o statističkom povratu u vezi sa cestovnim prijevozom robe.
 2. Obezbjedenje harmonizovane statistike o sigurnosti u saobraćaju dostizanjem ciljeva Regulative 93/704/EC o izradi jedinstvene baze podataka o transportnoj sigurnosti.
 3. Neophodno je harmonizovanje statistike željezničkog saobraćaja u cilju zadovoljavanja Regulative 91/2003/EC o statistici željeznica.
 4. Uspostavljanje statistike na unutrašnjim plovnim putevima u cilju obezbjeđenja usklađene statistike o transportu na unutrašnjim vodenim putevima (Regulativa 1365/2006/EU)
 5. Usklađivanje statistike zračnog prometa u skladu sa Eurostat metodološkim *Uputstvom o statistici zračnog prometa, verzija 7.*
-

3.05 Turizam

1. Uvođenje i provođenje redizajniranog istraživanja o kapacitetima objekata za smještaj turista i popunjenosti objekata
 2. Uvođenje i provođenje istraživanja o učešću domaćeg stanovništva u turizmu u lične svrhe, turistička putovanja i karakteristike putovanja i posjetilaca
-

3.06 Statistički poslovni registar

1. Izrada pokazatelja kvaliteta i unaprijeđenje kvaliteta podataka u SPR-u kroz posebna SPR istraživanja i ostala statistička istraživanja
 2. Unaprijeđenje sadržaja i kvaliteta podataka o preduzetnicima/obrtnicima
 3. Uvođenje redovnih procedura ažuriranja podataka u SPR-u iz administrativnih izvora
 4. Unaprijeđenje metodologije i uvođenje novih karakteristika SPR-a s ciljem zadovoljavanja potreba korisnika i harmonizovanja sa regulativama EU
-

3.01 Godišnje poslovne statistike

3.01.01 Strukturne poslovne statistike

Strukturne poslovne statistike (SPS) obezbjeđuju detaljne podatke koji uključuju sve poslovne subjekte i pokrivaju sve poslovne djelatnosti, raslojene prema klasifikaciji ekonomskih djelatnosti, kategorijama veličine i regijama. Prerađena EC Regulativa 295/2008 podrazumjeva velik broj strukturnih varijabli i indikatora koje svrstava u različite serije podataka, a zahtjeva i veliki broj informacija za izvođenje specijalnih agregata (posebno kombinovanje podataka iz odgovarajućih grana i razreda djelatnosti).

Strukturno istraživanje u BiH je provedeno prvi put kao redovno istraživanje za referentnu 2010. Ovim srednjoročnim statističkim programom se planira puna implementacija svih EU zahtjeva, sa posebnim naglaskom na zahtjeve koji se odnose na statistiku usluga i poslovne demografije, te osiguranje kvaliteta podataka, unaprijeđenje metoda obrade podataka i proširenje izvora za prikupljanje podataka. To uključuje redovno provođenje godišnjih i višegodišnjih strukturnih istraživanja, kao i statističke procjene, istraživanjem nepokrivenog dijela poslovne populacije.

Pravna osnova u EU za strukturne poslovne statistike je osnovna EC Regulativa br. 295/2008 i implementacione regulative EC broj 250/2009, EC broj 251/2009 i EC broj 275/2010, i iste se i u BiH smatraju obaveznom osnovom, uz važeće BiH i entitetske statističke propise.

Podaci strukturnih poslovnih statistika koriste se za analizu strukture poslovnih subjekata po djelatnostima (vrijednost proizvodnje, dodana vrijednost, zaposlenost itd.), analizu faktora korištenih u procesu proizvodnje (broj zaposlenih, sredstva zaposlenih, investicije itd.), analizu nacionalnog i regionalnog razvoja.

U srednjoročnom periodu poseban će naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

1) Potpuna implementacija svih EU zahtjeva za strukturne statistike u industriji, građevinarstvu, trgovini i uslužnim djelatnostima, unaprijeđenje metoda rada i kvaliteta

Planirane su aktivnosti na proširenju obuhvata strukturnih poslovnih statistika do potpunog zadovoljavanja svih EU zahtjeva u pogledu obuhvata djelatnosti i proizvodnje godišnjih, višegodišnjih, KAU i regionalnih serija podataka za djelatnosti industrije, građevinarstva, trgovine i usluga. Posljednjih godina statističke institucije u BiH su poduzele značajne aktivnosti koje su dale rezultat otpočinjanjem redovne proizvodnje SPS varijabli i indikatora za BiH i entitete za određene djelatnosti. Vremenom su postignuta i određena unaprijeđenja primjenjenih statističkih metoda u proizvodnji SBS varijabli. U Globalnoj procjeni statističkog sistema BiH, koja je urađena od strane Eurostat-a, dat je visok prioritet daljem razvoju strukturnih poslovnih statistika kao osnove za obezbjeđenje neophodnih informacija za kratkoročne poslovne statistike (izrada sistema pondera i dr.) i statistiku nacionalnih računa.

2) Praćenje aktivnosti i strukturnih indikatora za podružnice inostranih preduzeća u zemlji

Razvoj statistike o aktivnostima i strukturi podružnica inostranih preduzeća u zemlji odvijaće se potpuno u skladu sa zahtjevima EC FATS Regulative broj 716/2007. Pripreme aktivnosti za razvoj ove statistike treba raditi u suradnji sa CBBiH i Agencijom za unaprijeđenje stranih investicija u BiH, u cilju pronalaženja izvora informacija o preduzećima i podružnicama u stranom vlasništvu.

Planira se započinjanje eksperimentalnog prikupljanja i obrade zahtjevanih varijabli na jednoj djelatnosti. Nakon toga posao treba nastaviti uvođenjem novih djelatnosti i otpočinjanjem redovne godišnje proizvodnje zahtjevanih statistika za inostrane podružnice, koristeći sve raspoložive izvore. Ove statistike su potrebne za procjenu razmjera globalizacije ekonomije EU, kao i učinkovitosti unutrašnjeg BiH tržišta.

3) Razvoj strukturnih statistika za poslovne usluge i poslovnu demografiju

Strukturne statistike u području poslovnih usluga planiraju se kompilirati za slijedeće ekonomske djelatnosti: računarsko programiranje; pravne i računovodstvene djelatnosti; arhitektonske i inženjerske djelatnosti; promocija i istraživanje tržišta; djelatnosti posredovanja u zapošljavanju; izdavanje softvera; obrada podataka i internetski portali i savjetovanje u vezi sa upravljanjem. Planirane su aktivnosti na uspostavljanju jedinstvenog okvira za prikupljanje, kompilaciju, transmisiju i procjenu statističkih podataka o strukturi, aktivnostima, konkurentnosti i izvršavanju navedenih poslovnih usluga, te početak provođenja redovnih godišnjih i dvogodišnjih istraživanja, u kombinaciji sa statističkim procjenama.

Statistika o poslovnoj demografiji obuhvata poslovne subjekte iz svih djelatnosti poslovne ekonomije, a odnosi se na listu karakteristika potrebnih za detaljnu analizu populacije aktivnih poslovnih subjekata: osnivanje preduzeća, prestanak rada preduzeća, preživljavanje novih preduzeća, te odgovarajuće efekte na strukturu, djelatnost i evaluaciju poslovne populacije. Tokom implementacije srednjoročnog programa aktivnosti će se usredotočiti na postepeno provođenje svih zahtjeva iz Aneksa IX Regulative, tj. izračunavanje svih strukturnih karakteristika i demografskih događaja prema tipologiji koja opisuje događaje i veze među njima. Izvori podataka za poslovnu demografiju su Statistički poslovni registar (SPR), administrativni registri i drugi izvori (statistička istraživanja, poreski podaci). U tom smislu neophodno je izvršiti određene dorade, uvrštavanje novih podataka i unaprijeđenja postojećih podataka u SPR.

4) Razvoj strukturnih statistika za djelatnost finansijskih usluga

Cilj je da se u prvoj godini implementacije srednjoročnog programa uspostavi jedinstveni okvir za prikupljanje, kompilaciju, transmisiju i procjenu statističkih podataka o strukturi, aktivnostima, konkurentnosti i izvršavanju usluga za djelatnosti: osiguranja (životno osiguranje, osiguranje imovine, mješovito osiguranje i reosiguranje i sl.), kreditnih institucija i penzionih fondova (isključujući obavezno penziono osiguranje). Nakon toga, treba početi (sukcesivno) proizvoditi redovne godišnje serije strukturnih pokazatelja za finansijske usluge. Ove statistike uključuju detaljnu listu pokazatelja, koje će u najvećem broju biti moguće preuzeti iz administrativnih izvora, a potom ih doraditi uz primjenu statističkih metoda. Razvoj strukturnih poslovnih statistika za finansijske usluge statističke institucije će raditi u saradnji sa CBBiH.

5) Bolje korištenje administrativnih podataka za preduzeća i poduzetnike sa ciljem proširenja obuhvata na sektor preduzetnika i smanjenja opterećenja

Za potpunu implementaciju strukturnih poslovnih statistika potrebno je proizvoditi SPS varijable i indikatore sa uključenim podacima za preduzetnike.

Proizvodnju SPS statistika za ovaj dio tržišne ekonomije planirano je raditi na osnovu raspoloživih administrativnih podataka. Prvi korak u implementaciji ovog dijela strukturnih statistika je da se napravi pregled raspoloživih podataka za preduzetnike u poreskim upravama entiteta i poreskoj upravi Brčko distrikta BiH. Na osnovu tog pregleda preispitati će se mogućnost direktnog izračunavanja zahtjevanih SPS varijabli ili napraviti model za procjenu istih uz pomoć ad hoc istraživanja i statističkih procjena.

Planira se napraviti analiza svih raspoloživih administrativnih izvora i podataka za preduzeća i preispitati mogućnost racionalizacije postojećeg SPS istraživanja dodatnim preuzimanjem administrativnih podataka za potrebe izračunavanja i kontrole SPS varijabli. Ipak, iskustva zemalja koje imaju dobro razvijene i uvezane sve administrativne baze podataka nisu ohrabrujuća. Veliki broj ad hoc istraživanja koja se moraju provoditi kao dopuna ili provjera administrativnih podataka su veoma skupa i daju nepouzdana podatke. Tako dolazi do još većih dilema u pogledu tačnosti podataka i zadovoljenja SPS koncepta i definicija, a samim tim se narušava i uporedivost podataka među zemljama, te izvedenih EU agregata.

3.01.03 Godišnje istraživanje u industriji – PRODCOM

PRODCOM statistika pokriva djelatnost industrijskih preduzeća i obezbjeđuje detaljne godišnje podatke o proizvodnji, utrošku i prodaji za sve industrijske proizvode koji su definisani u BiH nomenklaturi industrijskih proizvoda – NIP (EU PRODCOM liste). Strategija unaprijeđenja istraživanja u srednjoročnom periodu će biti usmjerena prema kvalitativnom poboljšanju s naglaskom na potpunost agregata, kao i dalja metodološka usklađivanja (primjena EU pravila povjerljivosti, kvaliteta i transmisije podataka), te godišnje revidiranje industrijskih nomenklatura. Cilj je prikupiti, obraditi i objaviti podatke o proizvedenim robama u skladu sa Regulativom EEC broj 3924/91 i svim propisima za njeno provođenje. Podaci se publikuju na godišnjem nivou.

U srednjoročnom periodu poseban će naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

1) Unaprijeđenje metodologije za PRODCOM statistike na općem nivou i specifičnim područjima

Planira se unaprijeđenje metodologije za obradu i diseminaciju podataka, provođenje redovnih godišnjih istraživanja industrijske proizvodnje, te izrada rezultata koji sistematizuju podatke istraživanja i daju pregled obima proizvodnje, obima prodaje i vrijednosti prodaje po industrijskim proizvodima (robe i usluge), koje su rezultat redovne proizvodnje preduzeća i uslužne proizvodnje koju preduzeće obavlja na osnovu ugovora. Doslijedna primjena EU pravila povjerljivosti, kvaliteta i transmisije podataka biće primarni zadatak u prvom dijelu srednjoročnog programa.

2) Rad na kontinuiranoj godišnjoj reviziji klasifikacije industrijskih proizvoda prema PRODCOM listi

Obavezna godišnja revizija BiH NIP nomenklature industrijskih proizvoda na bazi revidiranih EU PRODCOM listi. Kontinuirane godišnje aktivnosti odvijati će se tokom cijelog srednjoročnog perioda.

3) *Razvoj godišnjeg istraživanja o utrošku sirovina, materijala i energenata u industriji*

Svrha provođenja godišnjeg istraživanja o utrošku sirovina, materijala i energenata u industriji je prikupljanje, obrada i diseminacija podataka o utrošku sirovina i materijala za industrijsku proizvodnju za potrebe izrade input-output tabela za područje industrije, pondera za kratkoročne statistike, te podataka o finalnom utrošku energije u industriji po energentima. Podaci se prikupljaju i obrađuju na nivou pojedinačnih sirovina i materijala. Za prikupljanje i obradu podataka o utrošku sirovina, materijala i energenata potrebno je pripremiti sav statistički instrumentarij, standarde (nomenklature sirovina i materijala), metodologije. Aktivnosti na razvoju ovog istraživanja planiraju se u drugoj polovini kratkoročnog perioda.

3.02 Kratkoročne poslovne statistike

Kratkoročne poslovne statistike (EU STS) treba da obezbjede veliki broj informacija o poslovnoj populaciji iz širokog spektra ekonomskih djelatnosti prema klasifikaciji djelatnosti. Podaci trebaju biti dostupni u mjesečnoj ili kvartalnoj periodici, u zavisnosti od postavljenih EU zahtjeva za pojedina statistička područja. Među kratkoročnim pokazateljima su i najvažniji pokazatelji koji se nazivaju „Glavni evropski ekonomski pokazatelji“ (Principal European Economic Indicators - PEEIs) i koji su od strane ključnih korisnika identifikovani kao pokazatelji od primarne važnosti za provođenje ekonomske i monetarne politike. Devet je PEEIs indikatora koji se odnose na kratkoročne statistike.

Svi podaci iz kratkoročnih poslovnih statistika iskazuju se u obliku indeksnih brojeva. Za svaki kratkoročni indikator trebaju biti dostupni i podaci iskazani u obliku postotne promjene. Indeksi podaci za kratkoročne statistike se prikazuju u slijedećim oblicima: neprilagođeni (bruto); kalendarski prilagođeni (indeksi proizvodnje, prometa u trgovini i ostalim uslugama, ostvareni sati rada) i sezonski prilagođeni.

Kratkoročne statistike pružaju statističke informacije potrebne za unaprijeđenje konkurentnosti i predstavljanje poslovnih zajednica pojedinih zemalja. Oni se koriste od strane različitih korisnika (vlade na svim nivoima, CB, Evropska komisija, IMF, ekonomski analitičari i dr.) i služe u različite svrhe. Sami indikatori daju različite uvide u situaciju u referentnom periodu što zahtjeva praćenje različitih dimenzija poslovanja: obim proizvodnje, kretanje u cijenama outputa, vrijednost prometa, zaposlenost, ostvarene sate rada, plaće i naknade dr. Tako se obezbjeđuje jedinstvena osnova za analizu kratkoročne evolucije ponude i potražnje, faktora proizvodnje i cijena.

Sva postojeća i nova istraživanja iz oblasti kratkoročnih statistika provoditi će se u skladu sa dokumentom „Metodološki okvir za razvoj kratkoročnih poslovnih statistika u BiH“ koji predstavlja osnovu za izradu jedinstvenih metodologija po pojedinim indikatorima u okviru kratkoročnih statistika u BiH. Za sva istraživanja u oblasti kratkoročnih poslovnih statistika planirana je priprema i publikovanje standardizovanog Izvještaja o kvalitetu. Istraživanja koje se odnose na kratkoročne poslovne statistike provoditi će se metodom kombinovanja punog obuhvata i uzorka na okviru populacije definisane iz Statističkog poslovnog registra. Djelatnost, teritorija i veličina poslovnih subjekata su ključne karakteristike koje kratkoročna statistika koristi za odabir podpopulacije unutar poslovne populacije. Kako BiH ima ekonomiju koju karakteriše veliko učešće malih i srednjih preduzeća, neophodno je voditi računa o praćenju djelatnosti poslovnih subjekata u odnosu na njihovu veličinu.

U srednjoročnom periodu poseban će naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

1. Uvođenje i provođenje redovnog istraživanje Odobrenja za građenje

Planira se uvođenje i provođenje redovnog mjesečnog istraživanja (mjesečno prikupljanje podataka od nadležnih tijela i institucija) o odobrenju za građenje. Cilj indeksa broja stambenih odobrenja za građenje je da pokaže budući razvoj građevinske djelatnosti u smislu broja stambenih jedinica, dok je cilj indeksa korisne građevinske površine da pokaže dalji razvoj građevinske djelatnosti u smislu obima radova. Odobrenja za građenje je završna faza planiranja i odobrenja izgradnje od strane ovlaštenih tijela, prije početka radova. Za izračunavanja kompletnih pokazatelja o građevinskim dozvolama treba se uvesti i provoditi Godišnje istraživanje o odobrenjima za upotrebu i Godišnje istraživanje o porušenim zgradama i stanovima. Obradeni podaci istraživanja koristiće se za potrebe bilansiranja stambenog fonda.

2. Razvoj i proizvodnja nedostajućih kratkoročnih indikatora za industriju

Planira se uvođenje i provođenje redovnog mjesečnog prikupljanja podataka i izračunavanja indeksa prometa u industriji. Cilj indeksa prometa je da pokaže razvoj tržišta roba i usluga. Izračunavanje indeksa za domaći i strani promet zahtijeva da se promet podijeli prema prvom odredištu proizvoda. Također se planira redovno kvartalno izračunavanje indeksa broja zaposlenih, ostvarenih sati rada i plaća u industriji. Cilj indeksa broja zaposlenih je da pokaže razvoj zapošljavanja, broja ostvarenih sati rada da pokaže razvoj obima izvršenog posla kroz ostvarene sate, dok indeks plaća i naknada prikazuje razvoj računa naplaćenih plaća i naknada.

3. Razvoj i proizvodnja nedostajućih kratkoročnih indikatora za građevinarstvo – indeks troškova

Cilj indeksa troškova građenja je da pokaže razvoj troškova nastalih kod izvođača za obavljanje poslova u procesu građenja. Komponente indeksa troškova građenja (materijalni troškovi i troškovi rada) prikazuju razvoj cijena proizvodnih faktora koji se koriste u građevinskoj industriji. Indeksi cijena outputa za građevinarstvo mogu se koristiti kao aproksimacija za varijablu troškovi građenja. Indeks materijalnih troškova u pravilu se izračunava korištenjem cijena materijala.

4. Proizvodnja mjesečnog indeksa prometa trgovine na malo i deflatora prodaje

Od 2013. godine planirano je provođenje modifikovanog mjesečnog istraživanja statistike trgovine na malo s ciljem prikupljanja i objavljivanja podataka o vrijednosti ostvarenog prometa. Modifikacija istraživanja se radi zbog usklađivanja proizvodnje mjesečne statistike trgovine na malo u BiH sa zahtjevima EU, te razvoja jedinstvene metodologije. Mjesečni indeks prometa trgovine na malo omogućava praćenje mjesečne dinamike kretanja ostvarenog prometa i analizu kratkoročnih kretanja ekonomije u BiH. U cilju eliminacije efekata promjene cijena na ostvareni promet, EU zahtijeva primjenu deflatora prodaje. Deflator prodaje predstavlja mjesečni indeks koji odražava promjenu nivoa cijena u maloprodaji robe i prilagođen je specifičnostima trgovine na malo. Statističke institucije u BiH u svrhu izračunavanja deflatora prodaje koristiće prilagođeni indeks potrošačkih cijena (CPI), sa ciljem daljeg unaprijeđenja metoda prikupljanja informacija i izračunavanja deflatora.

5. Proizvodnja i razvoj kvartalnih indikatora (promet, broj zaposlenih, odrađeni sati rada, bruto plaće i naknade) u trgovačkim i drugim uslužnim djelatnostima

Redizajn i provođenje postojećeg kvartalnog istraživanja distributivne trgovine, počevši od 2013. godine, podrazumjeva proizvodnju zahtjevanih kvartalnih indikatora (ostvareni promet, broj zaposlenih, odrađeni sati rada, bruto plaće i naknade) u skladu sa EU zahtjevima. Isto se odnosi i na kvartalno istraživanje za područje Transporta i skladištenja (bez poštanskih i kurirskih usluga), koje se provodi od 2012. godine, a za koje rezultati tek treba da budu urađeni i objavljeni.

Kao prioritet, od 2014. godine predviđeno je uvođenje redovnih kvartalnih istraživanja za statistike Ugostiteljstva i hotelijerstva, te poštanske i kurirske djelatnosti. Osnovni cilj je priprema redovne proizvodnje i publikovanja kvartalnih indikatora, saglasno važećim EU zahtjevima i standardima. U drugom dijelu srednjoročnog perioda predviđeno je uvođenje redovnih istraživanja i izrada pokazatelja za ostale nepokrivene uslužne djelatnosti.

6. Razvoj indeksa proizvođačkih cijena za različite uslužne djelatnosti (SPPI)

Posebno se planiraju obimne i složene aktivnosti na razvoju indeksa proizvođačkih cijena za različite vrste uslužnih djelatnosti (SPPI).

Ovim indeksima je predviđeno mjerenje promjena nivoa cijena u sektoru usluga, te odgovarajuće deflacioniranje vrijednosti izvršenih usluga. Proizvođačke cijene su poznate i kao cijene outputa. Iako se u STS regulativama koristi pojam "cijene outputa", u praksi se najviše koristi termin "proizvođačke cijene".

3.05 Turizam

Turizam je važna ekonomska djelatnost s velikim potencijalom da doprinese većoj zaposlenosti. EU pravna osnova za statistiku turizma je nedavno ažurirana kako bi se osigurao kvalitet u prikupljanju i obradi podataka u pogledu relevantnosti, uporedivosti, potpunosti i ažurnosti podataka. Obnovljeni EU pravni akt je Regulativa EC broj 692/2011, koju će i BiH slijediti u razvoju statistike turizma. Cilj je sastaviti i objaviti usklađene i kvalitetne statističke podatke o turizmu u BiH i entitetima. Sistem statistike turizma sastoji se od dvije glavne komponente. S jedne strane, na strani turističke ponude, obezbjeđuju se informacije o kapacitetima i popunjenosti turističkih smještaja i objekata. S druge strane, na strani turističke potražnje, obezbjeđuju se informacije o učešću u turizmu u lične svrhe od strane stanovnika BiH. Dok je prvi koncept bliži poslovnim statistikama, drugi ima više veze sa socijalnim statistikama. Obje komponente zajedno treba da prikažu stanje turizma u BiH i turističkog angažovanja od strane BiH stanovnika.

U srednjoročnom periodu će poseban naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

1. Uvođenje i provođenje redizajniranog istraživanja o kapacitetima objekata za smještaj turista i popunjenosti objekata

Planira se provođenje istraživanja i izrada rezultata na bazi redizajniranog upitnika mjesečne statistike koji se odnosi na kapacitete za smještaj turista i popunjenost objekata i već usaglašenog plana provođenja istraživanja od 2013. godine.

2. Uvođenje i provođenje istraživanja o učešću domaćeg stanovništva u turizmu u lične svrhe, turistička putovanja i karakteristike putovanja i posjetilaca (turista)

Planira se nastavak započelih aktivnosti na pripremi provođenja pilot ankete za nacionalni turizam u smislu turističke potražnje, koji se odnosi na sudjelovanje u turizmu i karakteristike turističkih putovanja i posjetilaca (turista), što do sada nije bilo uopšte zastupljeno u BiH statistici. Nakon toga predviđeno je provođenje redovnih istraživanja u godišnjoj periodici (za neke varijable predviđena je trogodišnja periodika). Planira se i izrada Metodologije turizma.

3.06 Statistički poslovni registar

Statistički poslovni registar (SPR) je registar koji se vodi u cilju prikupljanja informacija o poslovnim subjektima u entitetima i Brčko distriktu, tj. o poslovnoj zajednici u BiH u cjelini, koje su važne sa statističke tačke gledišta. SPR sakuplja i objedinjuje informacije iz različitih administrativnih izvora i iz statističkih istraživanja.

Stoga se SPR može smatrati sistemom transformacije podataka iz administrativnih izvora u podatke koji odgovaraju statističkoj namjeni. Dizajniran je kao most između administrativnih i statističkih jedinica i koristi se isključivo u statističke svrhe.

SPR je od fundamentalnog značaja za kompilaciju ekonomskih/poslovnih statistika i koristi se za različite namjene. Najvažnije su slijedeće namjene SPR-a: utvrđivanje i uspostavljanje statističkih jedinica; priprema i koordinacija statističkih istraživanja; osnova za proizvodnju ukupnih rezultata istraživanja na osnovu ankete (grossing-up); izbjegavanje dupliranja ili izostavljanja informacija o jedinicama; unaprijeđenje podudarnosti rezultata različitih istraživanja; unaprijeđenje obuhvata ili otkrivanja grešaka; kontrola opterećenja kome su izložena mala preduzeća (da se vodi računa o pitanjima koja se postavljaju da bi se izbjeglo uključivanje istih jedinica više puta; kao oruđe za mobilizaciju administrativnih izvora; za kompilaciju podataka statistike poslovne demografije (osnivanje, spajanje, pripajanje, preuzimanje, gašenje, restrukturiranje, stopa preživljavanja i stopa ubrzanog rasta i sl.) i povezivanje jedinica registra sa jedinicama iz administrativnih baza podataka.

Sa tačke gledišta EU, zahtjeva se usklađivanje nacionalnih statističkih poslovnih registara, kako bi se pratio kvalitet registara i izgradio registar o grupama multinacionalnih preduzeća (MNEs), u skladu sa EC Regulativom broj 177/2008. U Eurostatu će se uspostaviti EuroGroups registar, kao centralni registar i služiti će kao osnovna infrastruktura za statistiku globalizacije.

U srednjoročnom periodu će poseban naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

1. Izrada pokazatelja kvaliteta i unaprijeđenje kvaliteta podataka u SPR-u kroz posebna SPR istraživanja i ostala statistička istraživanja

U prvom dijelu srednjoročnog perioda raditi će se na uspostavljanju standarda za mjerenje kvalitete, što uključuje: određivanje metoda i indikatora za mjerenja, utvrđivanje sadržaja i učestalosti izvještavanja o kvalitetu. Na bazi standarda, u utvrđenim intervalima, provoditi će se istraživanja o mjerenju kvaliteta i izrađivati pokazatelji kvaliteta. Uspostavljanje bolje saradnje unutaršnjih korisnika i SPR tima, kroz definisanje međusobnih obaveza i prioriteta za poboljšanje podataka SPR-a treba dati rezultat većim korištenjem SPR-a u statističkim istraživanjima, a time i poboljšanjem kvaliteta podataka.

Posebna pažnja usmjeriti će se na poboljšanje sadržaja i kvaliteta podataka o lokalnim jedinicama i jedinicama prema vrsti djelatnosti. To će se realizovati provođenjem posebnih SPR istraživanja, kao i korištenjem informacija sakupljenih kroz ostala statistička istraživanja. Uvođenje relevantnih istraživanja u SPR i redovno korištenje podataka istraživačke strane SPR-a. To podrazumijeva prethodno definisanje podataka koje treba da sadrži istraživačka strana registra.

2. Unaprijeđenje kvalitete i sadržaja podataka o preduzetnicima/obrtnicima

Početna aktivnost u srednjoročnom periodu biće prešifriranje postojećih šifri djelatnosti za preduzetnike/obrtnike po KD BiH 2010, koristeći sve raspoložive administrativne izvore i podatke, te odgovarajuće statističke metode. S ciljem omogućavanja korištenja podataka o preduzetnicima/obrtnicima za statistička istraživanja raditi će se na mobilizaciji svih administrativnih izvora, kako za ažuriranje ekonomskih/stratifikacionih varijabli, tako i za poboljšanje ostalih podataka o preduzetnicima, a posebno podataka o statusu aktivnosti.

3. Uvođenje redovnih procedura ažuriranja podataka u SPR-u iz administrativnih izvora

Već su uspostavljene redovne procedure ažuriranja podataka o osnivanju novih i zatvaranju postojećih poslovnih subjekata, kao i o promjenama u identifikacionim i adresnim podacima. Međutim, da se zadovolje potrebe korisnika SPR i EU zahtjevi potrebno je, uz podršku menadžmenta, EU delegacije i Vijeća ministara, što prije osigurati korištenje svih raspoloživih podataka iz odgovarajućih izvora za ekonomske/stratifikacione i druge varijable u SPR. Održavanjem redovnih sastanaka i kontakata predstavnika statistike i administrativnih izvora moguće je osigurati bolje razumijevanje i zadovoljavanje potreba statistike, jasnije razgraničenje poslova i izbjegavanje dupliciteta, što će doprinijeti poboljšanju kvalitete SPR.

4. Unaprijeđenje metodologije i uvođenje novih karakteristika SPR-a s ciljem zadovoljavanja potreba korisnika i harmonizovanja sa regulativama EU

S ciljem osiguravanja jedinstvenog pristupa pri dodjeljivanju i ažuriranju šifara djelatnosti SPR tim će pripremiti odgovarajući pravilnik. Također, tim će svoje aktivnosti u početnom periodu usmjeriti i na izmjene i dopune sadašnje SPR metodologije sa ciljem: omogućavanja praćenja opterećenosti statističkih jedinica, određivanja prioriteta izvora ažuriranja za pojedine varijable, usklađivanje sa EU propisom za vođenje malih i srednjih preduzeća, tretiranje promjene sjedišta preduzeća (kod prelaska iz jednog u drugi entitet ili DBBiH), uvođenje varijable za broj radnika u lokalnim jedinicama. Kreirati će se Priručnik i redovno ažurirati sa svim metodološkim promjenama. U ovom srednjoročnom periodu predviđeno je uvođenje obilježja institucionalnih sektora (saradnja sa nacionalnim računima), dalji razvoj poslovne demografije (saradnja sa strukturnim poslovnim statistikama) i uvođenje grupa preduzeća u SPR. Potrebne izmjene SPR aplikacije, batch procedura i istraživačke strane aplikacije raditi će se uz saradnju sa IT sektorom; razmjena podataka, kontrole, obrada i diseminacija provoditi će se i unaprijeđivati uz saradnju sa IT sektorom i sektorom diseminacije.

4. STATISTIKA POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I RIBARSTVA

Pregled prioritetnih aktivnosti prema pojedinim statističkim područjima:

4.01 Poljoprivredna proizvodnja

Promjena metodologije prikupljanja podataka redovnih statističkih istraživanja

4.02 Poljoprivredne strukture

1. Provođenje Popisa poljoprivrede u BiH
 2. Uspostava statističkog registra farmi na svim nivoima statistike
 3. Uspostavljanje standardnog okvira za uzorak koji će biti korišten za sva poljoprivredna istraživanja na uzorku, koji će podržati unaprijeđenje poljoprivredne statistike u cjelini
 4. Uvođenje Istraživanja poljoprivrede na uzorku (Agriculture Sample Survey - ASS) prema preporukama Eurostata i sa nomenklaturom usklađenom sa eurostatovim standardima
 5. Uvesti strukturalna istraživanja u statistici stalnih usjeva (voćnjaci i vinogradi).
-

4.03 Korištenje zemljišta i zemljišne površine

Kreiranje metodologije za statistiku zemljišnog pokrivača i korištenje zemljišta u poljoprivredne i ekološke svrhe.

4.04 Poljoprivredni računi i cijene

1. Statistika cijena outputa/inputa u poljoprivredi i indeksi cijena
 2. Ekonomski računi u poljoprivredi
-

4.05 Statistika šumarstva

Implementiranje i diseminacija seta ključnih podataka integrisanih okolišnih i ekonomskih računa u šumarstvu.

4.06 Statistika ribarstva

Prikupljanje, obrada i diseminacija podataka iz sektora akvakulture.

4.01 Poljoprivredna proizvodnja

Planira se promjena metodologije prikupljanja podataka redovnih statističkih istraživanja u oblastima statistike usjeva (sjetva i žetva) i statistike stočarstva (brojno stanje stoke). Metod procjene općinskih procjenitelja biti će zamijenjen istraživanjima na bazi uzorka.

Okvir za uzorak će biti statistički registar farmi (porodična poljoprivredna gazdinstva i pravni subjekti) koji će se formirati nakon Popisa poljoprivrede.

Dalji razvoj proizvodnih statistika ići će u pravcu poboljšanja unaprijeđenja istraživanja po pitanju kategorija stoke i postepenog uvođenja mjesečne periodičnosti istraživanja klanja stoke i procjena klanja stoke na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima. Planira se izrada godišnjih bilanci biljnih i životinjskih proizvoda.

U oblasti statistike mlijeka, jaja/valionica potrebno je povećati obuhvat i unaprijediti kvalitet podataka uz mjesečnu i godišnju učestalost istraživanja. Putem administrativnih izvora (ovlaštenih certifikacijskih institucija) obezbjediti će se prikupljanje podataka organske poljoprivredne proizvodnje.

4.02 Poljoprivredne strukture

Prioritetan cilj je provođenje Popisa poljoprivrede u BiH, kao osnovnog i sveobuhvatnog statističkog istraživanja u statistici poljoprivrede. Popis poljoprivrede predstavlja prioritetan cilj u ovoj domeni. Provođenjem popisa poljoprivrede dobiti će se kompletna slika poljoprivrednog sektora u BiH (broj poljoprivrednih gazdinstava uključujući sve potrebne EU tipologije), korištenje poljoprivrednog zemljišta, brojno stanje stoke po vrstama i kategorijama, proizvodne metode, mehanizacija, objekti, agrookolišni indikatori, radna snaga, indikatori ruralnog razvoja itd.). Popis poljoprivrede će se provesti nakon Popisa stanovništva 2013, korištenjem liste domaćinstava koja su zadovoljila pragove porodičnog poljoprivrednog gazdinstva. Pored toga Popisom poljoprivrede dobiti će se **kompletni statistički registar farmi** koji će biti okvir za sva statistička istraživanja u domeni, odnosno promjenu metodologije prikupljanja podataka za porodična poljoprivredna gazdinstva (sa metoda općinskih procjena na istraživanja metodom uzorka).

Za provođenje Popisa poljoprivrede u BiH implementirati će se slijedeće aktivnosti:

- Donošenje jedinstvene metodologije za provođenje Popisa poljoprivrede
- Priprema za Popis
- Implementacija Popisa
- Diseminacija rezultata

Pored navedenog planira se analiza i razvoj slijedećeg:

- Uspostava statističkog registra farmi na svim nivoima statističkog sistema BiH
- Uvođenje Istraživanja poljoprivrede na uzorku (Agriculture Sample Survey - ASS) prema preporukama Eurostata i sa nomenklaturom usklađenom sa eurostatovim standardima
- Uspostavljanje standardnog okvira za uzorak koji će biti korišten za sva poljoprivredna istraživanja na uzorku, koji će podržati unaprijeđenje poljoprivredne statistike u cjelini.

Stvaranje kvalitetne osnove za poređenje poljoprivrednih statističkih podataka sa podacima iz drugih zemalja.

Uvesti strukturalna istraživanja u statistici stalnih usjeva (voćnjaci i vinogradi).

4.03 Korištenje zemljišta i zemljišne površine

Nosilac uspostave integrisanog sistema za statistiku zemljišnog pokrivača/korištenja zemljišta je Sektor poljoprivrede u Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa u saradnji sa entitetskim ministarstvima poljoprivrede. Ove aktivnosti trebaju dodatnu podršku Evropske komisije putem IPA projekata u cilju uspostavljanja GIS LUCAS metodologije da bi se dobile uporedive i harmonizovane statističke informacije o zemljišnom pokrivaču i načinu korištenja zemljišta u BiH.

Buduća GIS LUCAS metodologija treba biti ključni element za podršku sektora poljoprivrede u pripremi i upravljanju prikupljanja okolišnih i agro-okolišnih podataka. Uslov za uspostavu statistike korištenja zemljišta i zemljišne površine su izrađene (od strane nadležnih institucija) satelitske mape i uspostavljen GIS sistem.

4.04 Poljoprivredni računi i cijene

1. Statistika cijena outputa/inputa u poljoprivredi i indeksi cijena

U srednjoročnom periodu planira se dalje unaprijeđenje statistike cijena outputa i inputa u poljoprivredi kroz usklađivanje liste reprezentativnih proizvoda i metoda prikupljanja podataka. Kalkulacija indeksa cijena outputa/inputa na kvartalnom nivou. Planira se uvođenje cijene poljoprivrednog zemljišta i zakupa.

2. Ekonomski računi u poljoprivredi

Dalje poboljšanje izračunavanja elemenata ekonomskih računa u poljoprivredi odnosi se na korištenje izvora prikupljanja podataka iz drugih statističkih domena i administrativnih izvora.

4.05 Statistika šumarstva

Prioritetne aktivnosti su planirane s ciljem implementacije i diseminacije seta ključnih podataka prema eurostatovoj metodologiji integrisanih okolišnih i ekonomskih računa u šumarstvu (Integrated Environmental and Economic Accounting for Forestry - IEEAF), kao što su šumske površine, zapremina i vrijednosti zaliha dubećih stabala i ekonomski računi za uzgoj, zaštitu i iskorištavanje šuma.

Po pitanju razvoja statistike energetskog drveta planira se prikupljanje podataka iz različitih izvora podataka iz drugih statističkih domena (industrija, vanjska trgovina, okoliš), uključujući i administrativne izvore.

4.06 Statistika ribarstva

Prikupljanje, obrada i diseminacija podataka iz sektora akvakulture u skladu sa EU standardima (vrste i površine ribogojilišta, količine i vrijednosti prodaje po vrstama i kategorijama uzgojene ribe).

5. MULTIDOMENSKE STATISTIKE

Pregled prioritetnih aktivnosti prema pojedinim statističkim područjima:

5.02 Evropa 2020 strategija i održivi razvoj

Evropa 2020 (Strategija za brz, održiv i inkluzivan razvoj): proizvodnja indikatora

5.03 Statistika okoliša i računi

1. Regulativa 2150/2002/EC i revizija iste Regulative 849/2010/EC godine obavezuju izvještavanje EUROSTAT-a o statističkim podacima o otpadu.

U cilju izvještavanja podaci o nastajanju otpada moraju se prikazati za sve ekonomske aktivnosti prema Klasifikaciji ekonomskih djelatnosti (NACE Rev.2) i 51 kategoriji otpada, kako opasnog tako i neopasnog (referentna 2012 godina). U cilju izvještavanja podaci o tretmanu otpada moraju se prikazati prema EWC-Stat kategoriji i kategorijama tretmana (set 2. Uputstva o statistici otpada, 2010.)

2. Poboljšanje statistike voda u cilju potpunog izvještavanja Eurostat/OECD Zajedničkog upitnika o vodama.
3. Uvođenje nacionalnih računa za okoliš i izdaci za zaštitu okoliša: investicije na kraju proizvodnog procesa i u integrisane tehnologije, tekući izdaci (interni i eksterni), prihodi od djelatnosti povezanih sa zaštitom okoliša, sve u skladu sa SEEA metodologijom.

5.04 Regionalna i urbana statistika

1. Klasifikacija teritorijalnih jedinica za statistiku (NUTS).

Izrada Nacionalne klasifikacije teritorijalnih jedinica za statistiku (NKTJS), usklađena sa Klasifikacijom prostornih jedinica za statistiku Evropske unije (NUTS).

2. Izrada regionalnih računa (BDP do nivoa NUTS 3 i tekući računi domaćinstava do nivoa NUTS 2)
3. Izrada regionalnih indikatora za nivo NUTS 2 (statistika tržišta rada, statistike poljoprivrede, poslovne statistike, statistike energije, statistika transporta, statistika okoliša, nauka i tehnologija, statistika turizma, statistika zdravstva, statistika obrazovanja, demografija i statistika migracije).

5.06 Statistika nauke, tehnologije i inovacija

Uspostavljanje statistike istraživanja i razvoja

Podaci o pravnim osobama koje se bave istraživanjem i razvojem prema statusu, broju zaposlenih, djelatnosti, području nauke; podaci o visoko tehnološki razvijenim granama i uslugama zasnovanim na znanju; podaci o ljudskim resursima u području nauke i tehnologije; podaci o patentima).

5.07 Statistika informacionog društva – informacionih i komunikacionih tehnologija

1. Uspostavljanje statističkih istraživanja o upotrebi informaciono-komunikacionih tehnologija u preduzećima, tijelima državne uprave, domaćinstvima i od strane pojedinaca. Podaci će se koristiti u cilju donošenja politika za potrebe obrazovanja, usavršavanja i zapošljavanja, te o pružanju internetskih usluga;
2. Obezbeđivanje harmonizovane statistike poštanskih usluga kroz provođenje kvartalnih i godišnjih statističkih istraživanja o poštanskim i kurirskim uslugama;
3. Obezbeđivanje harmonizovane statistike komunikacija kroz provođenje kvartalnih i godišnjih pokazatelja o telekomunikacionim uslugama (indikatori o pružateljima usluga u telekomunikacionoj mreži, zaposlenima, finansijskom prometu, investicijama, fizičkom obimu prometa prema vrstama usluga, indikatori o infrastrukturi).

5.02 Evropa 2020 strategija i održivi razvoj

Statistika BiH će pripremati potrebne podatke (indikatore) za praćenje strategije *Evropa 2020*, koja ima u prvom planu tri prioritetna elementa koji međusobno podupiru, a to su : 1) pametan razvoj ekonomije zasnovan na znanju i inovacijama), 2) održivi razvoj (promovisanje konkurentne i ekološki opravdane privrede, koja ekonomično koristi raspoložive izvore) i 3), inkluzivan razvoj (konsolidaciju ekonomije s visokim stepenom zaposlenosti, koja jača društvenu i teritorijalnu koheziju).

U srednjoročnom periodu poseban će naglasak biti na slijedećim aktivnostima:

1. *Evropa 2020 (Strategija za brz održiv i inkluzivan razvoj): proizvodnja indikatora*

U svrhu praćenja ostvarivanja ciljeva iz Strategije Evropa 2020 navedeno je pet glavnih ciljeva, a to su:

Cilj 1) 75% stanovništva u dobi od 20 do 64 godine bi trebao biti zaposleno; Indikator: Stopa zaposlenosti prema spolu, dobnoj grupi 20-64

Cilj 2) 3% GDP EU treba uložiti u istraživanje i razvoj (R&D); Indikator: Izdaci iz GDP za istraživanje i razvoj

Cilj 3) Ciljevi "20/20/20"Klima/Energija, trebali bi biti ispunjeni (uključujući smanjenje emisije štetnih plinova povećanje do 30% ako su uslovi u redu); Indikatori: Emisija stakleničkih plinova; Udio obnovljivih izvora energije i bruto finalnoj potrošnji energije; Energetski intenzitet ekonomije (zamjenski pokazatelj za uštedu energije)

Cilj 4) Udjel osoba koje rano napuštaju proces obrazovanja i osposobljavanja trebala bi biti ispod 10%, a najmanje 40% osoba u dobi od 30 do 34 godina trebaju imati visoku stručnu spremu ili ekvivalent; Indikatori: Pojedinci koji prerano napuštaju proces obrazovanja i osposobljavanja, prema spolu; Pohađanje tercijarnog obrazovanja prema spolu i dobnoj grupi 30-34

Cilj 5) Smanjenje siromaštva; Indikatori: Stanovništvo u riziku od siromaštva i isključenosti; Osobe koje žive u domaćinstvima s vrlo niskim intenzitetom rada; Osobe u riziku od siromaštva nakon socijalnih transfera; Teško materijalno ugrožene osobe.

5 PROCJENA RIZIKA REALIZACIJE STATISTIČKOG PROGRAMA BOSNE I HERCEGOVINE 2013 – 2016.

	Opis rizika	Vjerovatnost nastanka	Posljedice nastanka	Mjera
1.	PRIPREMA STATISTIČKIH ISTRAŽIVANJA			
	Nedostatna/neadekvatna međuinstitucionalna saradnja u obezbjeđivanju i pripremi administrativnih izvora podataka	velika	velike	Puna saradnja (na nivou rukovodstava) sa institucijama koje obezbjeđuju administrativne podatke.
	Nedostatna/neadekvatna saradnja drugih institucija pri definisanju potrebnih sadržaja kod pripreme statističkih istraživanja			Saradnja (na nivou rukovodstava) sa institucijama s kojima se radi na definisanju potrebnih sadržaja kod pripreme statističkih istraživanja.
	Neosposobljenost kadrova za dodijeljene im zadatke	srednja	velike	Adekvatno planiranje obrazovanja i osposobljavanja kadrova.
2.	IZRADA INSTRUMENTARIJA ZA PROVOĐENJE STATISTIČKOG ISTRAŽIVANJA			
	Neodgovarajuća kadrovska popunjenost i osposobljenost u području statističke infrastrukture i informacione tehnologije	velika	velike	Obezbjedivanja odgovarajućeg broja kadrova i redovna briga za obrazovanje kadrova.
	Neppravilno pripremljenja uputstva za provođenje istraživanja	mala	srednje	Kontrola kvaliteta procesa izrade uputstava.
	Finansijske restrikcije za izradu instrumenata za provođenje istraživanja	velika	velike	Adekvatno planiranje i odobravanje finansijskih sredstava za provođenje istraživanja.
3.	PRIKUPLJANJE I OBRADA PODATAKA			
	Nedostatni i nepotpuni administrativni izvori	velika	velike	Saradnja sa vlasnicima administrativnih izvora.
	Preopterećenost izvještajnih jedinica sa statističkim i drugim upitnicima	velika	velike	Upotreba administrativnih izvora, elektronsko izvještavanje, korištenje uzorka.
	Zastarjelost izvora podataka za pripremu okvira za uzorak i adresara	velika	velike	Stvaranje novih i ažuriranje postojećih izvora podataka, te kreiranje demografije izvještajnih jedinica na terenu.
	Nizak odziv izvještajnih jedinica	srednja	velike	Motiviranje izvješt. jedinica, poboljšanje upitnika, adekvatna komunikacija sa izvješt. jedinicama, mogućnost pružanja raznih kanala izvještavanja, integracija istraživanja.

	Neodgovarajuće pripremljena i izvedena obrada statističkih podataka (logičke kontrole, selektivno editovanje, imputacija podataka, itd.)	srednja	srednja	Kontrola kvaliteta uputstava i procesnih koraka kod obrade podataka
4.	ANALIZA STATISTIČKIH PODATAKA			
	Neadekvatno pripremljeni statistički rezultati	srednja	velike	Odgovarajuća komunikacija sa korisnicima podataka i naobrazba autora analiza, povratne informacije od strane korisnika (ankete o zadovoljstvu).
	Otkrivanje povjerljivih statističkih podataka (mikropodaci, agregirani podaci ili zaštićeni agregati pred objavljivanje)	mala	velike	Poštivanje odgovarajućih procesa, postupaka i standarda za zaštitu podataka.
	Neosposobljenost kadrova za dodijeljene im zadatke	srednja	velike	Adekvatno planiranje obrazovanja i osposobljavanja kadrova.
5.	DISEMINACIJA			
	Kašnjenja u unaprijed najavljenim rokovima objava statističkih podataka	srednja	srednje	Praćenje procesa pripreme podataka, priprema rokovnika.
	Način objave (predstavljanja) podataka korisniku je neadekvatan	mala	velike	Praćenje zadovoljstva korisnika.
	Pogrešno objavljeni podaci	mala	velike	Praćenje procesa u pogledu kvaliteta.
	Finansijska ograničenja	velika	velike	Obezbjediti finansijska sredstva.
6.	ZAŠTITA PODATAKA			
	Pristup neovlaštenih osoba do statističkih, ličnih i tajnih podataka	mala	velike	Dosljedno provođenje politike zaštite, poboljšanje sigurnosne arh. mreže i aplikacija, ažuriranje programske opreme, firewall, virusna zaštita, lozinke, procjena sigurnosti, dokumentovani postupci, svijest i obrazovanje zaposlenika, zaštićeni prostor za pristup do tajnih podataka.
	Trajan gubitak određenih (baza) podataka	srednja	velika	Obezbjediti adekvatne hardverske i softverske resurse potrebne za pohranu podataka, kao i pravljenje BackUp-a i testiranje istog. Obezbjediti pravovremenu zamjenu dotrajale opreme. Ne držati bitne podatke na lokalnim računarima. Sve računare zaštititi antivirusnim programima. Edukacija zaposlenika.

	Neodgovarajuće skladištenje podataka	srednja	velike	Dokumentovati postupke skladištenja i arhiviranja.
7.	INFORMACIONA INFRASTRUKTURA			
	Duži zastoje u radu IT servisa bitnih za normalan rad statističkih institucija	srednja	velika	Obezbijediti redundantnost ključnih komponenti IKT sistema. Obezbijediti adekvatnu opremu za neprekidno el. napajanje. Zaposliti adekvatan broj IT osoblja potrebnih za opsluživanje sistema uz konstantnu edukaciju istih.
	Izrada neadekvatnih i nepravovremenih programskih rješenja	srednja	velike	Povećanje kompetencija zaposlenika putem redovnog obučavanja i osposobljavanja. Redovna saradnja sa nosiocima istraživanja. Odgovarajuća priprema zahtjeva za programe.
	Neefikasan rad informacionog sistema	srednja	velike	Jasna nadležnost, preventivno održavanje, osiguranje rezervne opreme, planiranje obnavljanja IT infrastrukture, itd.
8.	LJUDSKI RESURSI			
	Nedovoljan broj zaposlenika	velika	velike	Obezbjediti dovoljan broj zaposlenika.
	Izbor odgovarajućih kadrova	srednja	srednje	Relevantan sastav komisije i relevantni postupci izbora kadrova od strane komisije za prijem.
	Neosposobljenost kadrova za dodijeljene zadatke	srednja	velike	Odgovarajuće planiranje osposobljavanja i obuke.
	Saradnja među sektorima kod provedbe programa	srednja	velike	Odgovarajuće planiranje rada i zadataka.
	Fluktuacija kadrova	srednja	velike	Briga za zadovoljstvo zaposlenika na radnom mjestu, odgovarajuće nagrađivanje i izrada analiza uzroka fluktuacija.
	Odsutnost zbog bolovanja	srednja	srednje	Obezbijediti odgovarajuće zamjene, analiza uzroka.

Fundamentalni principi zvanične statistike

59. Komisija je usvojila fundamentalne principe oficijelne statistike u skladu sa ECE Odlukom C(47), ali sa novom revidiranom preambulom.

Princip 1: Relevantnost, nepristrasnost i jednaka dostupnost

"Zvanična statistika je neophodan element informacionog sistema svakog demokratskog društva; ona daje vladi, ekonomiji i javnosti informacije o stanju na ekonomskom, demografskom i društvenom području, te na području okoliša. U tu svrhu, statističke agencije moraju prikupljati statističke podatke koji zadovoljavaju test upotrebljivosti kod korisnika i staviti ih na raspolaganje javnosti, da bi se ispoštovalo pravo građana na javnu informaciju."

Princip 2: Profesionalni standardi i etika

"Da bi se održalo povjerenje u zvaničnu statistiku, statističke agencije treba da se strogo drže profesionalnih obzira, uključujući naučne principe i profesionalnu etiku pri donošenju odluka o metodama i procedurama prikupljanja, obrade, pohranjivanju i prezentaciji statističkih podataka."

Princip 3: Odgovornost i transparentnost

"Da bi se omogućilo ispravno tumačenje podataka, statističke agencije treba da prezentuju statističke informacije u skladu s naučnim standardima što se tiče izvora, metoda i procedura statistike."

Princip 4: Spriječavanje zloupotrebe

"Statističke agencije imaju pravo da komentarišu pogrešna tumačenja i zloupotrebu statistike."

Princip 5 : Efikasnost

"Podaci za statističke svrhe se mogu izvlačiti iz svih vrsta izvora, bili oni statističke ankete ili administrativne evidencije. Statističke agencije vrše izbor izvora u odnosu na kvalitet, pravovremenost, cijenu i opterećenost ispitanika."

Princip 6: Statistička povjerljivost

"Individualni podaci koje prikupljaju statističke agencije za statističko skupljanje podataka, bez obzira da li se odnose na fizičke ili pravne osobe, moraju biti strogo povjerljivi i upotrebljavaju se isključivo u statističke svrhe. "

Princip 7: Statistički zakoni

"Zakoni, regulative/pravila u okviru kojih statistički sistemi djeluju moraju se saopštavati javnosti."

Princip 8: Koordinacija

"Koordinacija između statističkih agencija unutar država je od presudne važnosti za postizanje konzistentnosti i efikasnosti u statističkom sistemu."

Princip 9: Međunarodni standardi

"Upotrebom međunarodnih koncepta, klasifikacija i metoda od strane statističkih agencija u svakoj zemlji, promoviše se konzistentnost i efikasnost statističkog sistema na svim zvaničnim nivoima."

Princip 10: Međunarodna saradnja

"Bilateralna i multilateralna kooperacija u statistici doprinosi poboljšavanju sistema zvanične statistike u svim zemljama."

Kodeks prakse evropske statistike

Predgovor

VIZIJA EVROPSKOG STATISTIČKOG SISTEMA¹

"Evropski statistički sistem će biti svjetski lider u pružanju usluga u oblasti statističkih informacija i najznačajniji proizvođač statistike za Evropsku uniju i njene zemlje članice. Oslanjajući se na naučne principe i metode, Evropski statistički sistem će izrađivati i stalno unaprijeđivati program harmonizovanih evropskih statistika koje su u osnovu demokratskih procesa i napretka društva."

MISIJA EVROPSKOG STATISTIČKOG SISTEMA

"Pružamo Evropskoj uniji, svijetu i javnosti nezavisne i visokokvalitetne informacije o privredi i društvu na evropskom, nacionalnim i regionalnim nivoima i omogućavamo da te informacije budu na raspolaganju svima za svrhe donošenja odluka, istraživanja i rasprave."

Za realizaciju te misije i vizije, članice Evropskog statističkog sistema zalažu se za zajedničku saradnju i stalnu interakciju sa korisnicima u skladu sa načelima Kodeks prakse evropske statistike i općim načelima upravljanja kvalitetom, uključujući predanost rukovodstva, partnerstvo, zadovoljstvo zaposlenih i kontinuirano poboljšanje, uz integraciju i harmonizaciju.

KODEKS PRAKSE EVROPSKE STATISTIKE

Kodeks prakse evropske statistike zasniva se na 15 načela koji obuhvataju institucionalno okruženje, statističke proizvodne procese i statističke rezultate. Skup pokazatelja dobre prakse za svako od načela predstavlja referencu za ocjenu implementacije kodeksa. Kriterijumi kvaliteta za evropske statistike definisani su u evropskom Zakonu o statistici².

Statističke institucije³, koje obuhvataju Komisiju (Eurostat), nacionalne statističke zavode i druge nacionalne institucije odgovorne za razvoj, proizvodnju i diseminaciju evropske statistike⁴, zajedno sa vladama, ministarstvima i Evropskim vijećem, obavezuju se na pridržavanje Kodeksa.

Načela Kodeksa prakse zajedno sa načelima općeg okvira za upravljanjem kvalitetom predstavljaju zajednički okvir kvaliteta u Evropskom statističkom sistemu.

1) Uredba (EZ) 223/2009., član 4.

2) Uredba (EZ) 223/2009., član 12.

3) Uredba (EZ) 223/2009., članovi 4. i 5.

4) Uredba (EZ) 223/2009., član 1. U Kodeksu prakse "ostale nacionalne institucije odgovorne za razvoj, proizvodnju i diseminaciju evropske statistike" zovu se "ostale statističke institucije".

Institucionalno okruženje

Institucionalni i organizacioni faktori imaju značajan uticaj na efikasnost i kredibilitet statističkog institucija koje razvija, proizvodi i diseminira evropsku statistiku. Za institucionalno okruženje relevantna su pitanja koja se odnose na profesionalnu nezavisnost, ovlaštenje za prikupljanje podataka, raspoloživost odgovarajućih resursa, predanost kvalitetu, statističku povjerljivost, nepristranost i objektivnost.

Načelo 1: Profesionalna nezavisnost

Profesionalna nezavisnost statističkih institucija od ostalih političkih, regulatornih ili upravnih tijela i institucija, kao i od subjekata iz privatnog sektora, osigurava kredibilitet evropske statistike.

Pokazatelji:

1.1 Nezavisnost nacionalne statističke institucije i Eurostata od političkih i ostalih vanjskih uplitanja u razvoj, proizvodnju i diseminaciju zvanične statistike je uređena zakonom i osigurana za druge statističke institucije;

1.2 Rukovodioci nacionalnih statističkih institucija i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih institucija, imaju dovoljno visok hijerarhijski položaj koji im osigurava pristup političkim institucijama i upravnim javnim institucijama na višem nivou. Oni se odlikuju izuzetnim profesionalnim sposobnostima;

1.3 Rukovodioci nacionalnih statističkih institucija i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih institucija imaju odgovornost osigurati da se statistike razvijaju, proizvode i diseminiraju na nezavisan način;

1.4 Rukovodioci nacionalnih statističkih institucija i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih institucija, imaju isključivu odgovornost za odlučivanja o statističkim metodama, standardima i procedurama, kao i o sadržaju i vremenu objavljivanja statistika;

1.5 Statistički programi rada se objavljuju, a periodičnim izvještajima se opisuje ostvareni napredak.

1.6 Statistička saopštenja se jasno razlikuju i odvojeno objavljuju nezavisno o političkim stavovima i izjavama;

1.7 Rukovodioci nacionalnih statističkih institucija i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih institucija, javno komentarišu statistička pitanja, uključujući kritike i zloupotrebe zvanične statistike – onda kada se to smatra primjerenim;

1.8 Imenovanje rukovodilaca nacionalnih statističkih institucija i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnika ostalih statističkih institucija, zasniva se isključivo na stručnim kompetencijama.

Razlozi na osnovu kojih se mogu razriješiti dužnosti, navedeni su u pravnom aktu. To ne mogu biti razlozi koji se odnose na ugrožavanje stručne ili naučne nezavisnosti.

Načelo 2: Ovlaštenje za prikupljanje podataka

Statistička institucija mora imati jasan pravni mandat za prikupljanje podataka za evropske statističke potrebe. Upravna ustanova, preduzeća i domaćinstva, te javnost u cjelini mogu se primorati da, na zakonskoj osnovi, a na zahtjev statističkih institucija, dopuste pristup ili prosljede podatke za potrebe evropske statistike.

Pokazatelji

- 2.1 Mandat statističkih institucija za prikupljanje informacija koje su potrebne za razvoj, proizvodnju i diseminaciju evropske statistike uređen je zakonom;
- 2.2 Statističkim institucijama zakonom je dozvoljena upotreba administrativnih podataka za statističke svrhe;
- 2.3 Na osnovu zakona, statistička institucija može iznuditi davanje odgovora za statistička istraživanja.

Načelo 3: Adekvatnost resursa

Resursi kojima raspolaže statistička institucija moraju biti dovoljni da bi odgovorili zahtjevima evropske statistike.

Pokazatelji

- 3.1 Ljudski, finansijski i kompjuterski resursi adekvatni su i obimom i kvalitetom, raspoloživi su i mogu odgovoriti trenutnim statističkim potrebama;
- 3.2 Obim, nivo detalja i troškovi statistike primjereni su potrebama;
- 3.3 Postoje procedure za procjenu i opravdanje zahtjeva za novim statistikama u odnosu na troškove;
- 3.4 Postoje procedure za procjenu kontinuirane potrebe za svim statistikama, da bi se uvidjelo može li se neku (statistiku) prekinuti ili ograničiti i time oslobodili resursi.

Načelo 4: Predanost kvalitetu

Statistička institucija je predana kvalitetu. Ona sistematski i redovno identifikuje prednosti i slabosti, te kontinuirano poboljšava kvalitet procesa i proizvoda.

Pokazatelji

- 4.1 Politika kvaliteta definisana je i dostupna javnosti. Organizaciona struktura i alati su u funkciji upravljanja kvalitetom;
- 4.2 Postoje procedure za planiranje i praćenje kvaliteta statističkog proizvodnog procesa;
- 4.3 Kvalitet proizvoda redovno se nadzire, procjenjuje se u odnosu na različite kombinacije njegovih dimenzija i izvještava u skladu sa kriterijima kvaliteta za evropske statistike;
- 4.4 Provodi se redovan i temeljit pregled najvažnijih statističkih rezultata, ako je primjereno uz pomoć eksperata izvan statističke institucije.

Načelo 5: Statistička povjerljivost

Privatnost davalaca podataka (domaćinstava, preduzeća, upravnih jedinica i ostalih izvještajnih jedinica), povjerljivost informacija koje oni daju, te njihova upotreba isključivo u statističke svrhe, potpuno je garantovana.

Pokazatelji

- 5.1 Statistička povjerljivost garantovana je zakonom;
- 5.2 Zaposleni se prilikom zasnivanja radnog odnosa svojim potpisom obavezuju da poštuju zakonom predviđenu obavezu poverljivosti statističkih podataka;
- 5.3 Propisane su kazne za svaku namjernu povredu statističke povjerljivosti;
- 5.4 Zaposlenima su obezbjeđene smjernice i upute za zaštitu statističke povjerljivosti u procesima proizvodnje i diseminacije. Politika povjerljivosti dostupna je široj javnosti;
- 5.5 Primijenjuju se fizičke, tehnološke i organizacione mjere za zaštitu sigurnosti i integriteta statističkih baza podataka;
- 5.6 Primijenjuje se strogi protokol za vanjske korisnike koji imaju pristup statističkim mikro podacima za istraživačke svrhe.

Načelo 6: Nepristrasnost i objektivnost

Statistička institucija razvija, proizvodi i diseminira evropsku statistiku poštujući naučnu nezavisnost na objektivan, profesionalan i transparentan način, tako da se svi korisnici tretiraju jednako.

Pokazatelji

- 6.1 Statistika se izrađuju na objektivnoj osnovi koja je određena statističkim pravilima;
- 6.2 Izbor izvora podataka i statističkih metoda, kao i odluka o diseminaciji statistike određeni su statističkim pravilima;
- 6.3 Greške pronađene u objavljenim statistikama ispravljaju se i objavljuju u najkraćem mogućem roku;
- 6.4 Informacije o primijenjenim metodama i postupcima dostupne su javnosti;
- 6.5 Datum i vrijeme objavljivanja statističkih podataka unaprijed se objavljuju;
- 6.6 Unaprijed se najavljuju veće revizije ili metodološke promjene;
- 6.7 Svi korisnici imaju jednak i istovremen pristup statističkim saopštenjima. Bilo kakav privilegovani, raniji pristup bilo kojem vanjskom korisniku je limitiran, kontrolisan i objavljen. Ukoliko dođe do „curenja“ informacija, aranžmani ranijih pristupa revidirani su da bi se osigurala nepristrasnost;
- 6.8 Statistička saopštenja i izjave na konferencijama za novinare objektivne su i nepristrasne.

Statistički procesi

Evropski i drugi međunarodni standardi, smjernice i dobra praksa moraju se pratiti u potpunosti i primijeniti u postupcima koje statističke institucije koriste radi organizovanja, prikupljanja, obrade i diseminacije evropske statistike. Vjerodostojnost statistike se povećava dobrom reputacijom upravljanja i efikasnosti. Važni aspekti statističkog procesa jesu, ispravna metodologija, odgovarajući statistički postupci, umjerena opterećenost davalaca podataka i efikasno korištenje sredstava.

Načelo 7: Dobra metodologija

Dobra metodologija mora poduprijeti kvalitetnu statistiku. Ovo zahtjeva odgovarajuće alate, procedure i ekspertska znanja.

Pokazatelji

- 7.1 Ukupan metodološki okvir koji se koristi za evropsku statistiku slijedi evropske i ostale međunarodne standarde, smjernice i dobre prakse;
- 7.2 Postoje procedure koje osiguravaju da se standardni koncepti, definicije i klasifikacije dosljedno primjenjuju unutar statističke institucije;
- 7.3 Poslovni registar i okvir za istraživanja stanovništva redovno se ocjenjuju i ukoliko je to potrebno prilagođavaju, da bi se osigurao visoki kvalitet;
- 7.4 Postoji usklađenost na detaljnom nivou između nacionalnih i odgovarajućih evropskih sistema klasifikacija;
- 7.5 Angažuju se školovani kadrovi iz relevantnih akademskih disciplina;
- 7.6 Statistička institucija provodi politiku kontinuiranog stručnog osposobljavanja zaposlenih;
- 7.7 Organizovana je saradnja sa naučnom zajednicom u cilju poboljšanja metodologija, efikasnosti primijenjenih metoda, i kada je to moguće, primjene boljih alata.

Načelo 8: Odgovarajuće statističke procedure

Odgovarajuće statističke procedure, koje se implementiraju od prikupljanja podataka do njihovog potvrđivanja, moraju podupirati kvalitet u statistici.

Pokazatelji

- 8.1 Za one evropske statistike koje se zasnivaju na administrativnim podacima definicije i koncepti korišteni za administrativne svrhe su u saglasnosti sa onima koji se zahtjevaju za statističke svrhe;
- 8.2 Za statistička istraživanja, upitnici se sistematski testiraju prije prikupljanja podataka;
- 8.3 Dizajn istraživanja, odabir uzoraka i metode procjene su dobro utemeljeni i redovno se preispituju i prema potrebi revidiraju;

8.4 Prikupljanje podataka, unos podataka i šifriranje rutinski se nadziru i prema potrebi revidiraju;

8.5 Odgovarajući metodi editovanja i imputacije se koriste i redovno preispituju, revidiraju ili ažuriraju ukoliko je potrebno;

8.6 Revizije slijede standardne, dobro utemeljene i transparentne procedure;

8.7 Statističke institucije uključene su u dizajniranje administrativnih podataka, kako bi administrativne podatke što više prilagodili statističkim potrebama;

8.8 Sklopljeni su sporazumi sa vlasnicima administrativnih podataka u kojima se potvrđuje zajednička predanost upotrebe tih podataka za statističke svrhe;

8.9 Statističke institucije sarađuju sa vlasnicima administrativnih podataka u vezi sa osiguravanjem kvaliteta podataka.

Načelo 9: Umjereno opterećenje davalaca podataka

Teret izvještavanja je proporcionalan potrebama korisnika i nije pretjeran za davaoce podataka. Statističke institucije prate opterećenost davalaca podataka i postavljaju ciljeve za njegovo smanjivanje u narednom periodu.

Pokazatelji

9.1 Obim i detaljnost zahtjeva evropske statistike ograničeni su na ono što je apsolutno neophodno;

9.2 Teret izvještavanja je ravnomjerno raspoređen na cjelokupnu populaciju koja se istražuje;

9.3 Informacije koje se traže od poslovnih subjekata prikupljaju se, koliko god je to moguće, iz njihovih poslovnih izvještaja i kad je moguće, koriste se elektronska sredstva radi olakšavanja prikupljanja podataka;

9.4 Administrativni izvori koriste se kadgod je to moguće, kako bi se izbjeglo dupliranje zahtjeva za podacima;

9.5 U cilju izbjegavanja višestrukih istraživanja, uspostavlja se razmjena podataka između statističkih institucija;

9.6 Statističke institucije promovišu mjere koje omogućavaju povezivanje izvora podataka u cilju smanjenja tereta izvještavanja.

Načelo 10: Troškovna efikasnost

Resursima se efikasno raspolaže.

Pokazatelji

10.1 Internim i nezavisnim vanjskim mjerama kontrole nadgleda se upotreba resursa statističke institucije;

10.2 Produkcioni potencijal informacionih i komunikacionih tehnologija je optimizovan za prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka;

10.3 Ulažu se proaktivni naponi u poboljšavanje statističkog potencijala administrativnih podataka u cilju izbjegavanja direktnih istraživanja;

10.4 Statističke institucije promovišu i implementiraju standardizovana rješenja koja povećavaju djelotvornost i efikasnost.

Statistički rezultati

Raspoložive statistike moraju zadovoljavati potrebe korisnika. Statistike se pridržavaju evropskih standarda kvaliteta i služe potrebama evropskih institucija, vlada, istraživačkih institucija, poslovnih subjekata i šire javnosti. Važna pitanja se pridaju tome da statistike budu relevantne, tačne i pouzdane, pravovremene, koherentne, uporedive između regija i zemalja, te lahko dostupne korisnicima.

Načelo 11: Relevantnost

Evropska statistika zadovoljava potrebe korisnika.

Pokazatelji

11.1 Primijenjuju se postupci konsultovanja korisnika, praćenja relevantnosti i praktične upotrebljivosti postojećih statistika u cilju zadovoljenja potreba korisnika, kao i razmatranja njihovih novonastalih potreba i prioriteta;

11.2 Zadovoljene su prioritetne potrebe i iskazuju se u programu rada;

11.3 Redovno i sistematski se prati zadovoljstvo korisnika.

Načelo 12: Tačnost i pouzdanost

Evropska statistika tačno i pouzdano odražava stvarnost.

Pokazatelji

12.1 Izvorni podaci, međurezultati i statistički rezultati redovno se ocjenjuju i potvrđuju;

12.2 Greške uzorkovanja i neuzoračke greške mjere se i sistematski dokumentuju u skladu sa evropskim standardima;

12.3 Revizije se redovno analiziraju u cilju poboljšanja statističkih procesa.

Načelo 13: Pravovremenost i vremenska određenost

Evropska statistika se objavljuje pravovremeno i diseminira u određenom vremenu.

Pokazatelji

13.1 Pravovremenost slijedi evropske i međunarodne standarde objavljivanja;

13.2 Standardno dnevno vrijeme za objavljivanje statistike dostupno je javnosti;

- 13.3 Periodičnost statistike uzima u obzir zahtjeve korisnika, kad god je to moguće;
- 13.4 Svako odstupanje od vremenskog plana diseminacije objavljuje se unaprijed, objašnjava i određuje se novi datum objavljivanja;
- 13.5 Objavljuju se i preliminarni rezultati prihvatljive tačnosti kada se to smatra korisnim.

Načelo 14: Koherentnost i uporedivost

Evropska statistika je interno dosljedna i uporediva između regija i zemalja; moguće je kombinovanje i zajednička upotreba srodnih podataka iz različitih izvora.

Pokazatelji

- 14.1 Statistike su interno koherentne i dosljedne (tj. vodi se računa o aritmetičkim i računovodstvenim identitetima);
- 14.2 Statistike su uporedive u prihvatljivom vremenskom periodu;
- 14.3 Statistike se prikupljaju na osnovu zajedničkih standarda u pogledu obima, definicija, jedinica i klasifikacija u različitim istraživanjima i izvorima;
- 14.4 Statistike iz različitih izvora i različite periodičnosti upoređuju se i usklađuju;
- 14.5 Uporedivost podataka između zemalja unutar Evropskog statističkog sistema osigurana je putem periodične razmjene između evropskog statističkog sistema i drugih statističkih sistema. Provode se metodološke studije u uskoj saradnji između zemalja članica i Eurostata.

Načelo 15: Dostupnost i razumljivost

Evropske statistike su prezentovane na jednostavan i razumljiv način, objavljene na odgovarajući i primjeren način, raspoložive i dostupne na nepristrasnoj osnovi zajedno sa metapodacima i smjernicama.

Pokazatelji

- 15.1 Statistika i odgovarajući metapodaci prezentovani su i pohranjeni u obliku koji omogućava ispravno tumačenje i smisljeno poređenje;
- 15.2 Za diseminacijske usluge koriste se moderne informacione i komunikacione tehnologije i ukoliko postoji potreba i tradicionalna štampana forma;
- 15.3 Kad je to moguće, obavljaju se i objavljuju analize po narudžbi, i o tome informiše javnost;
- 15.4 Pristup mikropodacima je dozvoljen za istraživačke svrhe i uređuje se posebnim pravilima ili protokolima;
- 15.5 Metapodaci se dokumentuju u skladu sa standardizovanim sistemima metapodataka;
- 15.6 Korisnici se informišu o metodologiji statističkih procesa uključujući korištenje administrativnih podataka;
- 15.7 Korisnici se informišu o kvalitetu statističkih rezultata prema kriterijima kvaliteta za evropske statistike.